Relvaload füüsilistele ja juriidilistele isikutele

KONTROLLIARUANNE

nr 2-5/04/56
09.07.2004

Relvaload füüsilistele ja juriidilistele isikutele

Tallinn
2004

Kokkuvõte

Politseiameti andmeil olid 2003. aasta algul Eestis 29 tuhat isikut registreerinud ligi 47 tuhat piiratud tsiviilkäibesse lubatud tulirelva.

Riigikontroll selgitas, kas reeglid, mille alusel riik otsustab lubada inimestel tulirelvi osta ja kanda ning kontrollib soetatud relvade hoidmist, maandavad piisavalt relvadega seotud riske – eelkõige riski, et relva omaja või kasutaja võib relva läbi endale või teistele viga tekitada; samuti riski, et relv satub inimese kätte, kes võib seda kasutada kuritegelikel eesmärkidel.

Auditi käigus hinnati kolme politseiprefektuuri toiminguid 2003. aastal: Pärnu (praegu osa Lääne prefektuurist) ning Harju ja Tallinna prefektuur (praegu Põhja prefektuur).

Riigikontrolli peamised järeldused

- Politseiametil puudub usaldusväärne koondinfo selle kohta, kui palju registreeritud tulirelvi on tsiviilisikute käes.
- Meetodid, mille abil relvasoetamisloa andmisel selgitatakse tulevase relvaomaniku (ja -kandja) vaimse tervise seisund, ei taga politseile kindlust, et loa saavad ainult vaimselt terved inimesed. Politseini ei jõua info relvi omavate inimeste vaimse tervise olulisest halvenemisest kohe pärast selle tuvastamist arstide poolt.
- Asjaolu, et relvasoetamisloa saavad ainult need isikud, kes on edukalt sooritanud relvatundmise eksami ja lasketesti, ei tähenda, et inimene konkreetset soetatavat relva tunneks ja seda rahuldavalt käsitseda oskaks. Relvaloa vahetamisel ei kontrollita nende oskuste olemasolu (säilimist).
- Politsei infosüsteem ei taga, et info relvaloa omaniku surmast või seadusevastastest tegudest (või kahtlustatavaks tunnistamisest), st sündmustest, mis tingivad relvasoetamis- ja relvaloa kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise, jõuaks operatiivselt ametnikeni, kes selle põhjal peaksid asjakohased otsused ette valmistama.

Kokkuvõttes: ei ole piisavalt maandatud risk, et tulirelvi soetavad inimesed, kes võivad oma vaimse tervise, ebapiisava relvakäsitsemisoskuse või seaduskuulmatuse tõttu relva kasutades olla ohtlikud endale ja teistele.

Riigikontrolli peamised ettepanekud

Auditi arutelul politseis, Siseministeeriumis ja Sotsiaalministeeriumis jõuti arusaamisele, et õigusakte muutes ja politsei infosüsteemide toimivust parandades on võimalik suhteliselt kiirelt vähendada riske, mis tulenevad kehvast relvakäsitsemisoskusest ja seaduskuulmatusest. Nende riskide vähendamiseks tegi Riigikontroll ettepanekud:

Siseministrile

- Sätestada, et relvasoetamisluba taotledes peab füüsiline isik tõestama nimelt seda liiki tulirelva tundmist, mida ta soetada soovib, ja sooritama nimelt sellist liiki tulirelvast laskmise oskust kinnitava eksami.
- Sätestada, et relvaloa omanik, kes taotleb luba soetada teist liiki tulirelva, peab sooritama testi, mis kinnitaks tema oskust soetatavat tulirelva käsitseda ja sellest lasta.
- Sätestada relvakandmisluba taotlevatele isikutele relvakäsitsemisoskuse osas ja laskmiskatsel rangemad nõuded kui enesekaitseks relva soetada tahtvatele isikutele.
- Algatada relvaseaduse muudatused, millega sätestatakse jahirelvade liigid ja kord, et jahirelvi tohib omada vaid jahitunnistust omav isik.

- Kaaluda võimalust sätestada relvaseadusega relvakapi olemasolu nõue, olenemata relvaloa omaniku omanduses või valduses olevate relvade arvust.
- Kaaluda võimalust piirata ühel isikul enesekaitseks omada lubatud tulirelvade arvu.
- Teha ettepanek lisada relvaseadusesse säte, millega kehtestatakse relvaloa vahetamisel loaomanikul olevate relvade olemasolu ja tehnilise seisundi kontrollimine.
- Kui peetakse põhjendatuks säilitada relvaloa kehtivuse peatamise nõue juhtudel, kui loa omajat on halduskorras karistatud mootorsõiduki, raudteeveeremi või õhusõiduki juhtimise eest alkoholi, narkootilise, psühhotroopse või psühhotoksilise aine tarvitamise korral, siis algatada relvaseaduse muutmine selliselt, et seadus sätestaks samade asjaolude tuvastatuse ka loa andmisest keeldumise põhjusena.

Politseipeadirektorile

- Kehtestada seniks, kuni politsei infosüsteem ei toimi niimoodi, et teave relvasoetamis- ja relvalubade omanike kuriteos kahtlustatavaks tunnistamise, kuriteos kahtlustatavana tagaotsitavaks tunnistamise, kriminaalkorras karistamise, relvade varastamise, relvaomanike surma ja teiste relvade soetamise lubade või relvalubade kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise asjaolude ilmnemise kohta ei jõua automaatselt isikuteni, kes sellise info saamisel peavad otsused ette valmistama, vastavasisulise info neile edastamise kindel kord.

Siseministrile

ettepanekud inimeste vaimse tervise häiretega seonduvate riskide paremaks maandamiseks

- Koostöös sotsiaalministriga töötada välja õigusaktide muudatusettepanekud, millega sätestatakse arstide kohustus teavitada politseid, kui relvaluba omavatel isikutel tuvastatakse selle loa omamist välistavad psüühika- või käitumishäired, ja vastavasisulise informatsiooni edastamise kord.
- Töötada välja õigusaktide muudatusettepanekud, mis võimaldaksid arstidel teada saada, kas vastavasisulisi lubasid on antud isikutele, kellel nad on tuvastanud relvasoetamis- ja relvaloa andmist (omamise õigust) välistavad psüühika- või käitumishäired või füüsilise puude.
- Algatada relvaseaduse muudatuse väljatöötamine, millega sätestatakse, et relvade soetamisloa või relvaloa saamise üheks tingimuseks on loataotleja poolt politseile antav kirjalik nõusolek esitada tema kohta psühhiaatritele päringuid selle kohta, kas arstidele teadaolevalt on loataotlejal psüühika- ja käitumishäireid, mis välistavad talle loa andmise.

Nende ettepanekute tegemisel lähtus Riigikontroll arusaamast, et kui Riigikogu sätestas relvaseaduses inimeste õiguse tulirelvi enesekaitseks soetada ja kanda, siis sätestas ta ka piirangu, et see õigus on ainult vaimselt tervetel inimestel. Riik peab rakendama vajalikud abinõud selle nõude järgimise tagamiseks. Riigikontroll on seisukohal, et kui eelnevalt nimetatud ettepanekuid ei saa kiiresti või üldse rakendada, siis **peaks siseminister kaaluma vajadust ja võimalust algatada muudatused õigusaktides, millega keelustatakse isikutel enesekaitseks tulirelvade omamine või muudetakse nende soetamine senisest oluliselt keerukamaks ning piiratakse enesekaitseks soetatud tulirelvade kandmise õigust**.

***

Auditeeritute vastused

Politseipeadirektor teatas oma nõustumisest paljude, kuid mitte kõigi kontrolliaruande eelnõus siseministrile tehtud ettepanekutega. Peadirektori arvates ei ole otstarbekas nõuda, et relvakapp peaks olema ka neil, kellel on vaid üks tulirelv: relvakapis olevat relva on enesekaitseks raske kasutada, ka on varastel relvakapi olemasolul relva asukohta kerge tuvastada. Peadirektor ei pea vajalikuks piirata enesekaitseks soetada lubatavate tulirelvade arvu. Relvaloa vahetamisel relva tehnilise seisundi kont-

rollimise nõude kehtestamist ei pea ta otstarbekaks, kuna politseil ei ole selleks praegu ei spetsialiste ega vahendeid, ka ei ole praegu selge, mida teha relvadega, mis ei ole töökorras. Ka ei jaga ta Riigikontrolli arvamust, et jahirelvi (eelkõige vintpüssi) tohiks omada vaid isikud, kellel on jahitunnistus.

Siseminister teatas, et ta põhimõtteliselt nõustub politseipeadirektori seisukohtadega. Ministeeriumis on ettevalmistamisel relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu, selle töö raames kujundatakse lõplik seisukoht kõigi Riigikontrolli tehtud ettepanekute suhtes.

Sotsiaalministri ülesannetes olnud justiitsminister teatas, et peab otstarbekaks sätestada relvaseaduses politsei õigus esitada tervishoiuteenuste osutajatele päringuid selgitamaks, kas relva soetusluba või relvaluba taotleval isikul on diagnoositud psüühika- või käitumishäireid, mille olemasolul seadus välistab loa andmise. Ka peab minister vajalikuks sätestada relvaseaduses, et relvaloa vahetamisel tuleb uuesti läbida arstlik kontroll, kui viimasest kontrollist on möödas rohkem kui kaks aastat. Kuna relvaregister pole avalik, ei pea minister otstarbekaks tegeleda probleemistikuga, mis seondub võimalusega, et psühhiaatritele pannakse kohustus teavitada politseid relvaloa omanikel loa omamist välistavate psüühika- või käitumishäirete tuvastamisest, sest arstid ei tea, kas nende patsientidel on relvaluba.

Sisukord

SISSEJUHATUS **6**

Valdkonna ülevaade **6**

Auditi teostus **9**

1. RELVALOA TAOTLEJALE ESITATAVAD NÕUDED **11**

1.1. Relvaloa taotlejate ja omajate tervislik seisund **12**

1.2. Loa taotleja ja omaja seaduskuulelikkus **16**

1.3. Relva käsitsemise oskus **18**

1.4. Relvade hoiutingimused **20**

2. RELVALOA TAOTLUSTE ÜLE OTSUSTAMINE **22**

3. RELVALOA VAHETAMINE **25**

4. RIIGILÕIVU TASUMINE **27**

5. LOA OMAMISE TINGIMUSTE TÄITMISE JÄLGIMINE **28**

LISA **30**

POLITSEIPEADIREKTORI, SISEMINISTRI JA JUSTIITSMINISTRI SOTSIAALMINISTRI ÜLESANNETES VASTUSED **31**

Sissejuhatus

Riigikontrolli 2003. aasta tööplaani kohaselt algatatud auditi eesmärgiks oli hinnata nende riskide maandatust, mis tulenevad piiratud tsiviilkäibega relvadega[1] seotud lubade andmisest.

Auditeeriti Tallinna ja Harju politseiprefektuuri (alates 2004. aastast Põhja politseiprefektuur) ning Pärnu politseiprefektuuri (alates 2004. aastast osa Lääne politseiprefektuurist) toiminguid 2003. aastal. Ei hinnatud sõjaväe- ja teenistusrelvade soetamise, hoidmise ja kandmisega seotud riske, relvade kollektsioneerimislubadega seotud riske ega välismaalastele relvade lubamisega seotud toiminguid. Audit viidi läbi 2003. aasta detsembrist kuni 2004. aasta märtsini.

Kontrolliaruande eelnõu esitati siseministrile, sotsiaalministrile ja politseipeadirektorile ametliku seisukoha saamiseks. Nende vastused on aruandele lisatud.

Valdkonna ülevaade

Mõisted

Relv – seade või ese, mis on ette nähtud elava või muu objekti kahjustamiseks või hävitamiseks. Relvaks ei peeta esemeid ega seadmeid, mis ei ole relvaks konstrueeritud või kohandatud, kuid mida on võimalik sellena kasutada.

Teenistusrelv – relv, mis on seadusega ette nähtud avalikku võimu teostavatele valitsusasutustele, kohaliku omavalitsuse organitele ja asutustele ning kohtutele teenistusülesannete täitmise tagamiseks.

Tsiviilrelv – relv, mis on põhiliselt ette nähtud jahipidamiseks, vastava spordialaga tegelemiseks või turvalisuse tagamiseks.

Piiramatu tsiviilkäibega relv – relvad, mille soetamiseks ja kasutamiseks ei pea omama riigi antud luba (alla 4,5 mm kaliibriga pneumorelvad, gaasipihusti, jahinuga ja -puss, ajaloolised külmrelvad ning spordiotstarbelised vehklemisrelvad, amb (tõmbejõuga kuni 75 kg), sportvibu (tõmbejõuga kuni 45 kg) ning allveerelv).

Piiratud tsiviilkäibega relv – relvad, mille soetamiseks peab omama riigi antavat luba (kõik tulirelvad, gaasirelvad (v.a gaasipihusti), üle 4,5 mm kaliibriga pneumorelvad ning relvaseaduse § 19 nimetatud heit- ja külmrelvad).

Gaasirelv – relv, mis on ette nähtud elava objekti lühiajaliseks kahjustamiseks ärritava toimega gaasiga.

Relvasoetamisluba – piiratud tsiviilkäibega relva ja laskemoona soetamiseks vajalik luba.

Relvaluba – relva registreerimisel väljastatav luba, mis annab füüsilisele isikule õiguse konkreetse relva ja selle laskemoona hoidmiseks, kandmiseks ja edasitoimetamiseks. Juriidilisele isikule annab relvaluba õiguse soetada ka laskemoona ning anda relva või laskemoona oma töötajatele kanda.

Paralleelrelvaluba – füüsilisele isikule antav luba mõnele teisele konkreetsele füüsilisele isikule relvaloa alusel kuuluva konkreetse relva hoidmiseks, kandmiseks ja vajadusel kasutamiseks juhtudel, kui relva omanik on andnud selleks kirjaliku nõusoleku.

Relvakandmisluba – riigi poolt juriidiliste isikute töötajaile antav luba, mille omajaile võib juriidiline isik anda juriidilise isiku nimele registreeritud relvi töö- või teenistusülesannete täitmiseks.

Füüsilisele isikule lubatud relvade otstarve

Relvaseaduse järgi jaotuvad füüsiliste isikute valdusesse lubatud piiratud tsiviilkäibega relvad otstarbe järgi järgmiselt:

- jahipidamine;
- laskespordiga tegelemine;

[1] Definitsioon aruande järgmises osas "Mõisted"

- isiku turvalisuse tagamine (enese ja oma vara kaitse);
- kutsealal tegutsemine;
- kollektsioneerimine.[2]

Euroopa Liidu reeglite kohaselt[3] peavad liikmesriigid oma vastavasisuliste õigusaktide kehtestamisel silmas pidama nõuet, et piiratud tsiviilkäibega relvadena käsitletavaid tulirelvi lubatakse omada ning vallata üksnes sellistel isikutel, kellel on selleks mõjuv põhjus ja kes

- on vähemalt 18-aastased, välja arvatud küttimise ja sportlaskmise puhul;
- tõenäoliselt ei ohusta ennast, avalikku korda ega avalikku julgeolekut.

Eestis ei pea isik, kes taotleb relvasoetamis- või relvaluba põhjendusel, et ta vajab relva enese ja oma vara kaitseks, relva soetamise vajadust politseile selgitama.

Relvasoetamis- ja relvalubade rakendamisega taotletavad eesmärgid

Relvaseadus ei sõnasta relvade andmist ja kandmist reguleerivate lubade rakendamise eesmärki. Ametnikud peavad lubade rakendamise eesmärgiks vähendada riski, et seaduslikul teel soetatud relv satub isiku kätte, kes ei oska või oma tervisliku seisundi tõttu ei suuda relva käsitseda ning hoida nii, et seeläbi ei tekiks reaalset ohtu teiste inimeste elule või tervisele. Samuti püütakse lubadega maandada riski, et relv satub isiku kätte, kes võib selle abil kuritegusid sooritada.

Lubade andmise korraldus

Relvasoetamis- ja relvalubadega seotud toiminguid reguleerivad relvaseadus, Vabariigi Valituse, sotsiaalministri ja siseministri määrused[4] ning Politseiameti politseipeadirektori kehtestatud kord[5].

Piiratud tsiviilkäibega relvadega seonduvate lubade probleemistik kuulub Siseministeeriumi ja Politseiameti ülesannetesse. Politseiameti selgitusel tegeldakse nende küsimustega niivõrd, kuivõrd nende küsimustega tegelevad ameti koosseisus olevad politseiprefektuurid. Prefektuuride tegevust selles valdkonnas üldistab ja suunab Politseiameti halduses tegutsev valitsusasutus Julgestuspolitsei, kelle põhimääruses seda valdkonda eraldi nimetatud ei ole.[6]

Vastavalt relvaseadusele peavad kõik isikud, kes soovivad soetada, hoida ja kanda piiratud käibega tsiviilrelva, taotlema selleks relvasoetusloa ning relvaloa relvaseaduses sätestatud tingimustel ja korras.

Tulirelva, selle olulise osa või laskemoona ebaseadusliku (ilma loata) omamise või kandmise eest võib kohus määrata rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistuse. Sama teo eest, kui see on toime pandud vähemalt teist korda, teo objektiks on olnud tulirelvad, nende olulised osad või laskemoon suures koguses või teo on toime pannud grupp või kuritegelik ühendus, karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.[7]

Füüsiline isik võib relvaluba taotleda alates 18. eluaastast. 18–21-aastase kodaniku poolt soetada lubatava relva liik oleneb sellest, mis otstarbel relva soetatakse, ja ka sellest, kas vastav isik on läbinud

---

[2] Relvaseadus, § 28 lg 1

[3] Nõukogu direktiiv 91/477/EMÜ, artikkel 5. Direktiivi tõlge eesti keelde http:// www.legaltext.ee/text/et/T40136.htm

[4] Eelkõige Vabariigi Valitsuse 19.03.2002. a määrus nr 107 "Teenistus- ja tsiviilrelvade riikliku registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus", siseministri 06.12.2001. a määrus nr 95 "Relvasoetamisloa või relvaloa taotleja eksami läbiviimise kord", siseministri 21.12.2001. a määrus nr 155 "Relvasoetamisloa või relvaloa taotleja arstliku läbivaatuse ja järeldusotsuse vormistamise kord, psüühika ja käitumishäirete ning füüsiliste puuete loetelu", siseministri 20.03.2002. a määrus nr 52 "Relvaseadusest tulenevate lubade ja akti vormide kehtestamine"

[5] Eelkõige Politseiameti 02.02.2002. a käskkirjaga nr 2 kinnitatud "Politseiasutuste ühtne asjaajamiskord"

[6] Julgestuspolitsei põhiülesandeks on analüüsida korrakaitse valdkonna tegevust (k.a relvasoetus- ja relvalubade väljastamine ning nende üle teostatav kontroll). Selleks peab ta analüüsima korrakaitse valdkonna tegevust politseiprefektuurides, vaatama läbi ja andma arvamusi politsei korrakaitse valdkonna tegevusega seotud õigusaktide eelnõudele, selgitama politseiasutuste probleeme seoses puudulike või vastuoluliste õigusaktidega. Samuti peab julgestuspolitsei tegema ka ettepanekuid õigusaktide väljatöötamiseks, muutmiseks või täiendamiseks ning osalema politsei korrakaitse valdkonna tegevust reguleerivate õigusaktide väljatöötamisel (siseministri 17.11.2003. a määrus nr 98 "Julgestuspolitsei põhimäärus", § 6 lg 1 ja 3).

[7] Karistusseadustik, § 418

ajateenistuskohustuse. Vähemalt 21-aastane või siis ajateenistuskohustuse läbinud Eesti Vabariigi kodanik võib omada kõiki tsiviilkäibesse lubatud relvi, välja arvatud kumminui.

Relvasoetusloa taotlemiseks peab füüsiline isik sooritama relva soetamise, registreerimise, hoidmise, kandmise, võõrandamise ja seadusliku kasutamist reguleerivate õigusaktide nõuete tundmise eksami ning laskevigastuse korral kannatanule esmaabi andmise eksami (vt ka aruande osa 1.3). Tuleb sooritada nii teoreetiline eksam kui ka relva käsitsemise ja laskeoskuse test. Eksami ja testi läbiviimise korra on kehtestanud siseminister.[8] Need sooritanud isikuil on võimalik taotleda elukohajärgsest politseiprefektuurist relvasoetusluba, esitades selleks kirjaliku avalduse koos relvaseaduses loetletud lisadokumentidega (vt aruande osa 1); avalduses tuleb ära näidata ka põhjus, miks relva soovitakse omada. Soetusluba ei väljastata, kui taotlejal esinevad relvaseaduses loetletud loa andmist välistavad asjaolud (vt aruande osa 1.2). Ühele isikule lubatud tulirelvade arv pole piiratud. Kõik soetatud relvad tuleb politseis registreerida, registreerimisel antakse iga relva kohta eraldi relvaluba. Soetamisluba kehtib kolm kuud, relvaluba viis aastat.

Juriidilise isiku relvasoetusloa ja relvaloa taotlemise protseduurid on sarnased füüsilistele isikutele kohaldatavate protseduuridega. Loa taotleja on kohustatud esitama kirjaliku avalduse, kus on põhjendatud soetatavate relvade vajalikkus, otstarve, mark või liik ning relvade kogus; ärakirja juriidilise isiku otsusest, millega määratakse kindlaks relvade ja laskemoona eest vastutav isik ning tema asendaja; andmed vastutavate isikute kohta (sh õiend eksami sooritamise kohta); juriidilise isiku põhikirja või -määruse; relva kandma hakkavate isikute nimekirja ja nende andmed; valvatavate objektide nimekirja koos kontaktandmetega, kui luba taotletakse turvateenuse osutamiseks või sisevalveks; relvade hoiukoha ja -tingimuste kirjelduse. Vastutav isik peab olema sooritanud eksami, nõuded tema teadmiste osas ja eksami korra kohta on kehtestanud siseminister.[9]

Relvakandmisloa saamise tingimused on samad, mis esitatakse füüsilisele isikule relvasoetusloa taotlemisel. Luba antakse viieks aastaks. Relvakandmisluba kaotab kehtivuse, kui selle omanik lahkub ametikohalt, millega seoses talle relvakandmisluba anti, või talle luba taotlenud juriidilise isiku lõppemisel. Relvakandmisloa peatamise ja kehtetuks tunnistamise aluseid seadus ei sätesta, st kui seda lubava isiku puhul tuvastatakse asjaolud, mis füüsilise puhul tingiksid relvaloa kehtivuse peatamise või loa kehtetuks tunnistamise, siis ainuke võimalus relvakandmisloa kehtetuks tunnistamiseks on saavutada loaomaniku vabastamine ametikohalt, millega seoses talle luba anti.

Relvaloa kehtivuse lõppemisel või kehtetuks tunnistamisel tuleb relvasoetamisluba ja relvaluba, samuti ka nende alusel soetatud relvad politseiprefektuuri ära anda. Lubade tagastamata jätmise eest karistatakse rahatrahviga kuni 50 trahviühikut, relva ja laskemoona tagastamata jätmise eest võib määrata karistuseks kuni 200 trahviühikut või aresti.[10]

Relvaregistri korralduses tehtud muudatuste tõttu ei olevat alates 2003. aastast võimalik saada koondandmeid registreeritud relvade ja kehtivate lubade kohta ei Eesti kohta tervikuna ega ka prefektuuriti. Andmed piiratud tsiviilkäibes olevate relvade, nende omamiseks antud lubade ja lubadega seonduvate toimingute kohta 2001. ja 2002. aastal on lisas.

Riigikontrolli arvates ei ole õige, et politseil ei ole võimalik koondada andmeid väljastatud relvasoetamislubade ja relvalubade (relvakandmislubade) arvu ning registreeritud relvade kohta.

Riigikontrolli ettepanek politseipeadirektorile

- Anda korraldus rakendada vajalikud meetmed selleks, et politseis kasutatav andmete kogumise ja edastamise süsteem võimaldaks saada koondandmeid otsustest, mida politsei on teinud seoses relvalubadega ja tsiviilkäibes olevate relvadega (eelkõige teada relvi omavate isikute ja ametlikult registreeritud relvade arvu ning näha nende arvu muutumist, seda ka regiooniti).

[8] Siseministri 06.12.2001. a määrus nr 95 "Relvasoetusloa või relva loa taotleja eksami läbiviimise kord"
[9] Siseministri 06.12.2001. a määrus nr 96 "Nõuded vastutava isiku teadmistele ja tema eksamineerimise kord"
[10] Relvaseadus, § 89^4 lg 1 ja § 89^5 lg 1

Auditeeritute vastus

Politseipeadirektor teatas, et peab vastavasisulist infot politsei tööks vajalikuks, kuid probleemi lahendamine sõltub Siseministeeriumist, kes vastutab relvaregistri töötlemise eest. **Siseminister** teatas oma põhimõttelisest nõustumisest peadirektoriga selles küsimuses.

Auditi teostus

Auditi ettevalmistamisel teadvustasid audiitorid põhilised riskid, mis seonduvad riigi poolt antavate lubadega relvade soetamiseks, hoidmiseks ja kandmiseks:

- riigi kehtestatud reeglid või tegelikud võimalused nende rakendamiseks ei loo piisavat kindlust selles, et riik ei anna relvasoetamisloa isikuile, kes relvaga ei oska ümber käia või kes oma vaimse tervise seisundi tõttu võivad relvaga süüdimatult kahju teha endale või kaaskodanikele või kes soovivad relva soetada kuritegelikel eesmärkidel;
- relvasoetamislubade ja relvalubadega tegelevate politseiametnikeni ei jõua info lubade kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise otsust tingivatest asjaoludest kohe pärast nende fikseerimist õiguskaitseorganite või meditsiinitöötajate poolt, mistõttu politsei ei rakenda õigel ajal meetmeid teistele ohtlikuks osutuda võivatelt isikutelt lubade ja relvade äravõtmiseks.

Audiitorid pidid hindama, kas neid riske on võimalik piisavalt maandada, ning kui on, siis kas selleks tuleks teha muudatusi õigusaktides või riigiasutuste töökorralduses.

Kõigis auditites, kus Riigikontroll hindab riigi poolt teatavate lubade andmist, hinnatakse ka lubade andmisega seonduva regulatsiooni selgust, riigi poolt rakendatavate protseduuride fikseeritust, loataotlejate võimalust nendega tutvuda ja vajadusel selgitusi saada; samuti seda, kas kõiki loataotlejaid koheldakse võrdselt (kas taotlusdokumentide suhtes esitatakse kõigile ühesuguseid nõudeid, kas kõiki loataotlusi käsitletakse ühesuguse kiiruse ning põhjalikkusega jm). Kõigi selliste auditite puhul hindab Riigikontroll ka lubade omamisega kaasnevate nõuete täitmise kontrollimist ning ka loaandjate tegevuse suhtes rakendatavat kontrollimehhanismi. Selles osas vajakajäämiste tuvastamisel teeb Riigikontroll ettepanekuid õigusaktide täiendamiseks ja täpsustamiseks ning riigiasutuste töökorralduse parendamiseks.

Auditi valim

Valimisse võeti Tallinna ja Harju politseiprefektuuri (alates 2004. aastast Põhja politseiprefektuuri) ning Pärnu politseiprefektuuri (alates 2004. aastast Lääne politseiprefektuuri osa) 2003. aasta toimingud füüsilistele ja juriidilistele isikutele relvasoetamis- ja relvalubade, relvakandmislubade ja paralleelrelvalubade andmisel. Valim moodustati loataotlustest ja lubade vahetamise taotlustest juhusliku valiku meetodil.

Tabel 1. Väljastatud relvaload Põhja ja Lääne politseiprefektuuris 2002. aastal

	Põhja politseiprefektuur			Lääne politseiprefektuur		
	väljastatud lubade arv 2002. aastal	valimi suurus	valimi osatähtsus, %	väljastatud lubade arv 2002. aastal	valimi suurus	valimi osatähtsus, %
Füüsilistele isikutele väljastatud load	229	22	10	55	14	25
Juriidilistele isikutele väljastatud load	82	10	12	0	0	0
Relvakandmisload	157	–	x	17	–	x
Paralleelrelvaload	10	5	50	20	4	20

Valimisse võetud prefektuurides kokku olid 2002. aastal arvel pooled füüsilisest isikust relvaomanikud ja ligi pooled ametlikult registreeritud piiratud tsiviilkäibes olnud relvadest. Neis prefektuurides kokku väljastati veerand füüsilistele isikutele sel aastal antud relvade soetamis- ja relvalubadest, tehti kol-

mandik nende lubade andmise ning kolm neljandikku lubade süülisel põhjusel kehtetuks tunnistamise otsustest.

Lisaks analüüsiti Pärnu politseiprefektuuris 16 ja Tallinna ning Harju prefektuuris (kokku) 12 relvalubade peatamise ja kehtetuks tunnistamise otsuse asjaolusid (vastavalt 47 ja 8 protsenti lubade kehtivuse peatamise ning lubade kehtetuks tunnistamise juhtudest).

Põhilised audititoimingud

Audiitorid tuginesid politseiprefektuurides olevatele lubade andmise toiminguid kirjeldavatele dokumentidele (iga relvaomaniku kohta koostatakse politseis toimik) ja politseiametnike selgitustele.

Vaadati läbi kõik valimisse võetud taotluste käsitlemist kirjeldavad politseis olevad dokumendid: hinnati nende olemi ja vormistuse vastavust kehtinud nõuetele, politseiametnike tehtud otsuste põhjendatust ning otsuste tegemise ja nendest teatamise korra ning tähtaegade järgimist.

Eesti Psühhiaatrite Liidu ja Perearstide Liidu esindajatega arutati, kas ja millised võimalused on olemas või võimalik luua selleks, et politsei saaks kogu vajaliku informatsiooni loataotleja vaimse tervise kohta ja kohese informatsiooni loaomanike vaimse tervise seisundis tuvastatud oluliste häirete kohta.

Auditi viis läbi audiitor Margit Jaksen, auditi juhiks oli Olav Lüüs.

Varem pole Riigikontroll relvalubadega seonduvaid toiminguid auditeerinud. Seda pole teinud ka Siseministeeriumi ega Politseiameti siseauditiosakond.

1. Relvaloa taotlejale esitatavad nõuded

Üldised põhimõtted

Riigikontroll eeldab, et riik on kehtestanud üheselt mõistetavad nõuded isikute suhtes, kellele relva soetamiseks luba antakse. Neile nõuetele vastavust peab olema võimalik kontrollida ja isikute töö, kelle ülesandeks see on, peab olema korraldatud nii, et neil kontrollimine ka tegelikult võimalik on.

Põhinõuded relvasoetus- ja relvaluba taotlevate isikutele ja relvade hoiutingimustele peavad olema fikseeritud seadustes või nende alusel antud teistes õigusaktides, nad peavad olema selged ja üheselt mõistetavad ning avalikustatud nii, et kõigil oleksid võrdsed võimalused nendega tutvuda. Nõuded dokumentidele, mis loa taotlejad peavad politseile esitama, peavad olema üheselt mõistetavalt sõnastatud ja avalikustatud ning otsuste ettevalmistajad peavad olema suutelised neis olevate andmete põhjal järeldusi tegema.

Kui politseile on pandud kohustus kontrollida teatavaid asjaolusid ise, nõudmata selleks loa taotlejalt andmeid, peab ta endale looma võimalused vastava informatsiooni saamiseks.

Relvaloa andmist välistavad asjaolud

Relvaseaduse kohaselt ei tohi relvasoetamisluba ja relvaluba anda *füüsilisele isikule*[11], kes

- on narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kasutamisest tingitud psüühika- või käitumishäirega;
- on raskekujulise psüühikahäirega;
- on füüsilise puudega, mis takistab relva õiget käsitsemist;
- hoidub kõrvale kaitseväeteenistusest;
- on piiratud teovõimega ja kellele on seetõttu määratud eestkostja;
- on kriminaalkorras karistatud;
- on halduskorras karistatud relva ja laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleeriva õigusaktiga sätestatud nõuete rikkumise eest või jahipidamise eest ilma jahitunnistuseta;
- on kriminaalmenetlusest tulenevatel alustel kuulutatud tagaotsitavaks, tunnistatud kahtlustatavaks, võetud vastutusele süüdistatavana või antud kohtu alla;
- on relvasoetamisloa või relvaloa taotlemisel tahtlikult esitanud valeandmeid, millel on oluline tähtsus loa andmise küsimuse otsustamisel;
- ei oma relvaseadusega sätestatud tingimusi relva ja laskemoona hoidmiseks.[12]

---

[11] *Juriidilise isiku* relvasoetusloa ja relvaloa taotlemise protseduurid on sarnased füüsilistele isikutele kohaldatavate protseduuridega.
Loa taotlus tuleb esitada juriidilise isiku asukohajärgsesse politseiprefektuuri. Loa taotleja peab politseile esitama
- kirjaliku avalduse, kus on põhjendatud soetatavate relvade vajalikkus, otstarve, mark või liik ning relvade kogus;
- ärakirja juriidilise isiku otsusest, millega määratakse kindlaks relvade ja laskemoona eest vastutav isik ja tema asendaja;
- andmed vastutavate isikute kohta (sh õiend eksami sooritamise kohta);
- juriidilise isiku põhikirja või -määruse;
- relva kandma hakkavate isikute nimekirja ja nende andmed;
- valvatavate objektide nimekirja koos kontaktandmetega, kui luba taotletakse turvateenuse osutamiseks või sisevalveks;
- relvade hoiukoha ja -tingimuste kirjeldused.
Vastutav isik peab olema sooritanud vastutava isiku eksami. Nõuded vastutava isiku teadmiste ja eksami korra kohta on kehtestanud siseminister oma määrusega. Juriidilisele isikule ei väljastata luba, kui loa taotleja on esitanud valeandmeid, millel on oluline tähtsus loa väljastamise küsimuse otsustamisel. Loa väljastamisest keeldumise põhjuseks on ka relva ja laskemoona hoidmise tingimuste puudumine, samuti asjaolu, et loa taotleja on viimase kolme aasta jooksul vähemalt kaks korda rikkunud relva või laskemoona hoidmise ja käitlemise tingimusi.
Juriidilistele isikutele relvasoetamis- ja relvalubade andmise toiminguid auditeeriti osaliselt: hinnati samu küsimusi, mis füüsiliste isikutega seonduvate toimingute korral (näiteks ei hinnatud juriidilistele isikute poolt relvade soetamiseks esitatud taotlusi, vastutava isiku vastavust nõuetele, relvakandmislubade andmise taotluste põhjendatust jms).

Loa andmisest võib keelduda ka mitmel muul põhjusel, sh juhul, kui politsei arvates on isik enda või teise isiku turvalisust ohustava eluviisi või käitumise tõttu sobimatu seda liiki relva soetama ja omama.

Eelnimetatud põhjused võib tinglikult jaotada kolmeks: isik pole vaimselt või füüsiliselt terve, isik pole õiguskuulelik, isikul puuduvad tingimused relva hoidmiseks.

1.1. Relvaloa taotlejate ja omajate tervislik seisund

Relvaseaduse kohaselt ei tohi relva soetamisluba ja relvaluba anda teatud psüühika- või käitumishäiretega või teatud füüsilise puudega isikutele. Nende häirete ja puuete loetelu on kehtestanud sotsiaalminister[13]. Kui luba juba omaval isikul selles loetelus olev häire või puue tuvastatakse ja loa väljastanud prefektuur sellest teada saab, peab ta loa kehtetuks tunnistama. Luba omanud isik peab seejärel relva ja selle laskemoona politseiprefektuurile üle andma.

Politsei ise ei tegele luba taotlevate isikute tervisliku seisundi nõuetele vastavuse kontrollimisega. Loa taotleja peab esitama politseile loa taotleja perearsti antud arstliku läbivaatuse järeldusotsuse. Perearst peab veenduma isikul relvaloa saamist välistavate füüsiliste puuete puudumises ja vajadusel korral suunama isiku silmaarsti läbivaatusele. Kindlasti tuleb loa soovija saata psühhiaatri läbivaatusele. Loa soovija tervislik seisund fikseeritakse ankeedis, millel kõik läbivaatusi teostanud arstid peavad oma tähelepanekud ja oma pädevuse piires tehtud otsused viseerima. Ankeedi andmete alusel peab perearst vormistama järeldusotsuse: kas tuvastati või ei tuvastatud loa saamist välistavaid asjaolusid. Otsuses peab ta ka kinnitama, et isik, kelle kohta otsus vormistati, kuulub tema nimistusse. Sotsiaalminister on sätestanud, et loataotleja arstliku läbivaatuse järeldusotsus kehtib viis aastat. Perearst peab ankeedi säilitama.

Ei perearstid ega psühhiaatrid ole kohustatud informeerima politseid relvaluba juba omaval isikul tuvastatud tõsistest psüühika- ja käitumishäiretest.[14]

Relvaloa kehtivuse lõppemisel (luba kehtib viis aastat) antakse luba omanud isikule tema soovi korral uus luba: seaduse formuleeringu kohaselt luba vahetatakse[15]. Loa vahetamisel ei pea politseile arsti järeldusotsust esitama. Seadus küll kohustab politseid kontrollima, kas loa vahetamist taotlev isik vastab loaga kaasnevaile nõuetele, kuid isiku psüühilise tervise seisundi osas pole politseil seda võimalik teha. Vastavasisulist koondandmebaasi Eesti pole, perearstidelt vastavasisulise info küsimine/selle andmine politseile ei ole õiguslikult sätestatud, ka ei pruugi perearstid teada oma patsientide psüühika- ja käitumishäiretest.

Auditeerimisel tehtud tähelepanekud

Auditeeritud valimis oli kõikidele esimest korda relvasoetusluba ja relvaluba taotlenud isikute taotlustele lisatud ka arstliku läbivaatuse alusel tehtud positiivne järeldusotsus. Samal ajal ei olnud mitte kõigis järeldusotsustes arsti kinnitust, et isik, kelle kohta otsus vormistati, kuulub otsuse teinud pere-

---

[12] Relvaseadus, § 36

[13] Sotsiaalministri 21.12.2001. a määrus nr 155

[14] Kui perearst suunab isiku psühhiaatri juurde, siis peab psühhiaater läbivaatuse tulemusi käsitleva õiendi tagastama patsiendi perearstile (sotsiaalministri 06.05.2002. a määrus nr 76, § 30 lg 1). Minister pole sätestanud, kuidas seda tegema peab; audiitoritele antud selgituste kohaselt on võimalik, et seda õiendit ei saadeta saatekirja väljastanule, vaid õiend antakse arstile edastamiseks patsiendi kätte.
Kui inimene läheb psühhiaatri juurde omal initsiatiivil, siis psühhiaater ei pea läbivaatusel tuvastatust perearsti informeerima. Eestis ei ole ühtset andmepanka, millest selguks, kes ja millal psühhiaatrite juures on käinud ning millised on olnud psühhiaatrite järeldused. Kui perearst on patsiendi probleemidest teadlik, kuid isik vahetab perearsti ega soovi, et tema tervisekaart uue perearsti juurde satuks, ei pruugi see sinna ka jõuda, sest perearstil pole kohustust patsiendi tervisekaarti uuele perearstile saata ning uus perearst ei pea kaarti vanalt välja nõudma (patsiendi nõudmisel peab ta andma patsiendile sellest koopia).

[15] Relvaseadus, § 41

arsti nimistusse. Kahe arsti suhtes, kes olid sellise kinnituseta väljastanud positiivse otsuse viie loataotleja kohta, tegid audiitorid järelepärimise Haigekassale ning saadud vastusest selgus, et kumbki arst ei olnud nende otsuste vormistamise ajal ühegi viie loataotleja perearst.

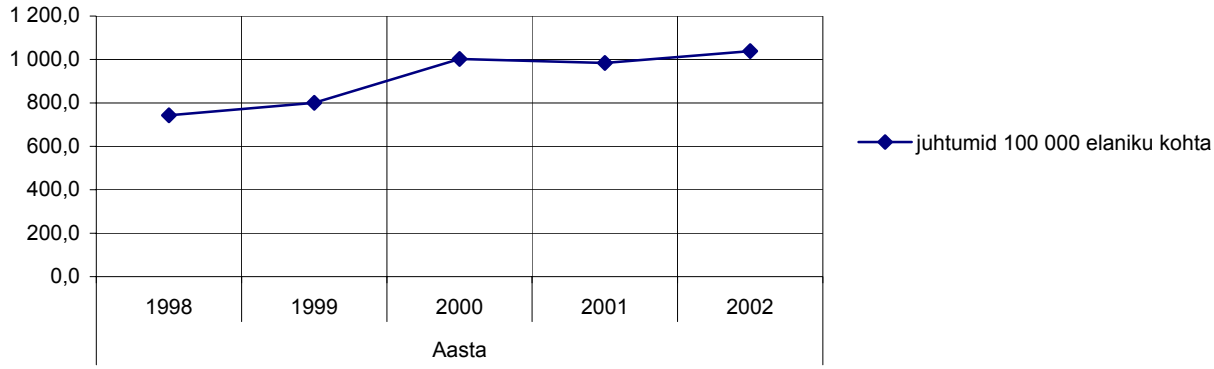
Kuid ka perearstide antud tõendid pole alati sisaldanud tõest informatsiooni: auditeeritud politseiprefektuuride töötajad rääkisid audiitoritele juhtudest, kui relvasoetusluba ja relvaluba taotlev isik oli politseile esitanud täiesti korrektse arstliku läbivaatuse järeldusotsuse, kuid politsei infoallikaist selgus, et luba taotlev isik ei olnud vaimselt terve, ning seetõttu jäi loa taotlejale relvaluba andmata või tuli juba välja antud luba kehtetuks tunnistada.

Telefonitsi vastasid mitmed perearstid ning perearstikeskused audiitorite anonüümsetele järelepärimistele, et üldjuhul ei saada perearst relva soetusluba ja relvaluba taotlevat isikut psühhiaatri juurde. Seda kinnitasid audiitoritele ka Eesti Psühhiaatrite Seltsi aseesimees ja Eesti Perearstide Seltsi president. Nende selgituse kohaselt pole psühhiaatril esmase tavakontrolli käigus üldjuhul võimalik tuvastada isiku käitumis- ja psüühikahäireid, kui need häired pole ilmselged ja kontrollitav isik nende olemasolu varjab.

Politsei pole pidanud arvestust selle kohta, kui palju tulirelvadega sooritatud kuritegudest ja enesetappudest on sooritanud isikud, kellel on teo sooritamise ajal olnud kehtiv relvaluba või relvakandmisluba. Pole ka arvestust selle kohta, kui paljudel juhtudel on selliste tegude põhjuseks olnud relvaloa omaja pikemaajaline käitumis- või psüühikahäire.

Aastatel 2000–2002 tuvastati täiskasvanud inimestel uusi psühhiaatrilisi haigusjuhtusid igal aastal keskmiselt 3,6% kogu elanikkonna arvust. Isiku tahtest olenemata hospitaliseeriti psüühika- ja käitumishäirete tõttu 2000. aastal 484 inimest, 2001. aastal 642 inimest ja 2002. aastal 990 inimest[16] (kasv vastavalt 32% ja 54% eelneva aastaga võrreldes). Nende juhtumite kasvu üheks oluliseks põhjuseks on psühhoaktiivsete ainete kasutamine:

Joonis 1. Psühhoaktiivsete ainete kasutamisest tingitud psüühika- ja käitumishäirete juhud aastatel 1998–2002

Andmed: Sotsiaalministeeriumi veebilehel olev rahva tervise kohta kogutud statistika, vaata viide 15.

Riigikontrolli järeldused

Relvasoetamisloa ja relvaloa esmakordsel väljastamisel puudub politseil kindlus, et luba ei anta tõsiste käitumis- ja psüühikahäiretega isikule. Kui luba omaval isikul tekivad sellised häired loa kehtivuse ajal, siis arstid omal initsiatiivil politseid sellest ei teavita. Relvaloa vahetamisel puudub politseil formaalselt võimalus kontrollida loaomaniku tervislikku seisundit.

[16] http://www.sm.ee/est/pages/goproweb0698

Riigikontrolli arvates eksisteerib reaalne risk, et tõsiste käitumis- ja/või psüühikahäiretega isikud omavad riigi loal tulirelvi, kannavad neid endaga kaasas ning võivad nendega tingituna oma haigusest sooritada kuriteo.

Riski maandamise võimalikud moodused

Eesti Perearstide Selts ja Sotsiaalministeerium tegelevad patsientide terviselugude digitaalse vormistamise võimaluste loomisega. Digitaalse terviseloo rakendamise eesmärgiks on luua patsiendi raviarstile võimalus saada kiiresti ülevaade patsiendi tervisliku seisundi kohta kõigi patsienti ravinud arstide poolt varem tehtud tähelepanekutest ja pandud diagnoosidest. Praeguse visiooni kohaselt[17] hakkaksid arstid saama isiku tervisliku seisundi kohta infot ühtsest digitaalsest infosüsteemist, kuhu kõik arstid sisestavad isiku kohta kogu selleks vajaliku neil oleva info.

Kuigi esialgu olevat kavas käivitada see süsteem vaid perearstidel oleva info ühendamiseks, soovivat perearstid, et edaspidi ühineksid selle süsteemiga ka teised arstid (eriarstid). Kui selle süsteemiga ühineksid ka psühhiaatrilist abi andvad arstid, saaksid perearstid oma patsientide terviseloost ka andmed patsiendi tehtud visiitidest psühhiaatrite juurde ja psühhiaatrite antud hinnanguist. Sellega loodaks nii perearstidele kui ka psühhiaatritele senisest oluliselt paremad võimalused tuvastada ja hinnata patsientide psüühiliste haiguste nähtusid.

Samas sätestab seadus, et psühhiaatrilist ravi ja diagnoosi puudutav teave on isiku eraelu saladus ja selle edastamine väljapoole raviprotsessi on lubatud ainult isiku enda või tema seadusliku esindaja kirjalikult nõusolekul.[18] Kui isik ei ole nõus, et vastavasisuline info digitaalsesse terviseloosse sisestatakse, siis psühhiaater seda teha ei tohi. Politseil on (kehtestatud korda järgides) võimalik teada saada, kas konkreetse isikuga seoses on haigekassast tehtud väljamakseid psühhiaatrilise abi eest, st kas ta on psühhiaatri juures käinud (kuid mitte arsti pandud diagnoosi). Kui ravitav isik tasub ise kõik kulud, ei kajastu tema psühhiaatri juures käimine haigekassa andmebaasis.

Kuid ka juhul, kui psühhiaater on ühinenud digitaalse terviseloo süsteemiga ja patsient annab loa kanda talle pandud diagnoos digitaalsesse terviseloosse, ei ole kõik infoprobleemid lahendatud. Praeguste kavade kohaselt ei kantaks sellesse infobaasi andmeid, mis polikliinikutel ja muudel tervishoiuteenuse osutajail on patsientide kohta kogunenud enne süsteemi käivitamist. Ka ei sätesta praegu kehtivad õigusaktid arstide kohustust teavitada politseid, kui relvaluba omaval patsiendil ilmnevad tõsised psüühikahäired; kuna relvaregister ei ole avalik register, ei pruugi arstidel ollagi infot, et nende patsiendil on relvaluba. Ka võivad need häired relva omava isiku puhul viia tõsiste tagajärgedeni veel enne, kui arstid neist häiretest teada saavad, sest arsti juurde satub inimene tavaliselt siis, kui ta ise või tema lähikondlased häiret juba väga tõsiseks peavad.

Riigikontrolli, politsei ja arstide ühine arvamus on, et riigi antud loa alusel relva omava (ja kandva) isiku poolt tõsise psüühikahäire tõttu endale ja teistele relva läbi kahju tekitamise riski ei ole täielikult võimalik maandada. Siit tekib küsimus, kas ei peaks arutama enesekaitseks relva omamise keelustamist.

Riigikontrolli ettepanekud sotsiaalministrile

- Digitaalse terviseloo kontseptsiooni viimistlemisel ja rakendamisel arvestada võimalusega, et õigusaktidega võidakse sätestada sellesse andmebaasi koguneva info põhjal teatud teadete politseile edastamise kohustus selle infobaasi haldaja initsiatiivil (info tõsiste psüühikahäirete tuvastamise kohta isikutel, kelle terviseloos on märge relvaloa saamiseks vajaliku tõendi väljastamise kohta).

[17] Digitaalse terviseloo visioon on avalikustatud Sotsiaalministeeriumi veebilehel http://www.sm.ee/est/HtmlPages/terviseloovisioon/$file/terviseloovisioon.pdf

[18] Psühhiaatrilise abi seadus, § 5 lg 2. Sama seadusesäte lubab psühhiaatrilist ravi ja diagnoosi puudutavat teavet edastada juurdlusorgani, politsei, prokuratuuri või kohtu seadusest tuleneva nõude alusel.

- Teha sotsiaalministri 21.12.2001. a määrusega nr 155 kinnitatud relvasoetamisloa või relvaloa taotleja arstliku läbivaatuse ja järeldusotsuse vormistamise korda muudatused, millega sätestatakse politseile esitatava relvasoetamisloa või relvaloa taotleja arstliku läbivaatuse järeldusotsusele ka psühhiaatri otsuse (ja nime ning allkirja) kandmise kohustuslikkus.

Riigikontrolli ettepanekud siseministrile

- Teha sotsiaalministrile ettepanek töötada välja õigusaktide muudatusettepanekud, millega sätestatakse arstide kohustus informeerida politseid relvaluba omavatel isikutel sotsiaalministri 21.12.2001. a määruses nr 155 nimetatud psüühika- või käitumishäirete või füüsilise puude tuvastamisest, ja vastavasisulise informatsiooni edastamise kord.
- Töötada välja ettepanekud muudatusteks õigusaktides, mis võimaldaksid arstidel teada saada, kas isikutele, kellel nad on tuvastanud relvade soetamisluba ja relvaloa andmist (omamise õigust) välistavad psüühika- või käitumishäired või füüsilise puude, on vastavasisulisi lubasid antud.
- Algatada relvaseaduse muudatuse väljatöötamine, millega sätestataks, et relvade soetamisloa või relvaloa saamise üheks tingimuseks on loataotleja poolt politseile antav kirjalik nõusolek esitada psühhiaatritele päringuid selle kohta, kas arstidele teadaolevalt on loataotlejal psüühika- ja käitumishäireid, mis välistavad temale loa andmise.
- Kui eelnevalt tehtud ettepanekuid ei saa kiiresti või üldse rakendada või kui ministeerium arvab, et ka nende rakendamisel ei suudeta tagada politsei kohest informeerimist relvaomanikel tuvastatud tõsistest psüühika- ja käitumishäiretest, siis kaaluda vajadust ja võimalust algatada muudatused õigusaktides, millega keelustatakse isikutel enesekaitseks tulirelvade omamine või muudetakse nende soetamine senisest oluliselt keerukamaks ning piiratakse enesekaitseks soetatud tulirelvade kandmise õigust.

Riigikontrolli ettepanekud politseipeadirektorile

- Juhtida politseiprefektide tähelepanu sotsiaalministri kehtestatud nõudele aktsepteerida loa taotluse dokumentide vastuvõtmisel vaid vormikohaseid, loataotleja perearsti antud järeldus-otsuseid.

- Anda politseiprefektidele korraldus algatada toimingud, selgitamaks, kas politseile esitatud arstide järeldusotsused, millel puudub kinnitus, et need on allkirjastanud loataotleja perearst, on tegelikult välja andnud loataotleja perearst, ja kui see nii pole, siis nõuda loaomanikelt uute, nõuetele vastavate järeldusotsuste esitamist.

Auditeeritute vastused

Sotsiaalministri ülesannetes olnud justiitsminister ei käsitlenud oma vastuses digitaalse terviseloo kontseptsiooniga seonduvaid küsimusi, ka ei teatanud ta oma arvamust arstliku järeldusotsuse vormi muutmise ettepaneku kohta.

Minister peab otstarbekaks sätestada relvaseaduses politsei õigus esitada tervishoiuteenuste osutajatele päringuid selgitamaks, kas relva soetusluba või relvaluba taotleval isikul on diagnoositud psüühika- või käitumishäireid, mille olemasolul seadus välistab loa andmise. Ka peab minister vajalikuks sätestada relvaseaduses, et relvaloa vahetamisel tuleb uuesti läbida arstlik kontroll, kui viimasest kontrollist on möödas rohkem kui kaks aastat. Kuna relvaregister pole avalik, ei pea minister otstarbekaks tegeleda probleemistikuga, mis seondub võimalusega, et psühhiaatritele pannakse kohustus informeerida politseid relvaloa omanikel loa omamist välistavate psüühika- või käitumishäirete tuvastamisest, sest arstid ei tea, kas nende patsientidel on relvaluba.

Siseminister ei avaldanud Riigikontrolli oma seisukohta ettepanekute suhtes, mis käsitlesid senisest paremate võimaluste loomist loataotlejate ja -omanike tervisliku seisundi selgitamiseks.

Politseipeadirektor teatas, et politseiasutustele antakse korraldus aktsepteerida vaid nõuetele vastavaid perearstide järeldusotsuseid. Arstidele relvaluba omavate isikute nimekirjale juurdepääsu võimaldamise suhtes pole politseil veel kindlat seisukohta.

1.2. Loa taotleja ja omaja seaduskuulelikkus

Relvaseaduse kohaselt ei tohi isikule relvasoetamis- ja relvaluba anda, kui selle taotleja hoidub kõrvale kaitseväeteenistusest; on kriminaalkorras karistatud või on halduskorras karistatud relva ja laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleeriva õigusaktiga sätestatud nõuete rikkumise eest või jahipidamise eest ilma jahitunnistuseta (ning karistus pole kustutatud); on kriminaalmenetluse seaduses sätestatud korras kuulutatud tagaotsitavaks, tunnistatud kahtlustatavaks, võetud vastutusele süüdistatavana või antud kohtu alla; on loa taotlemisel tahtlikult esitanud valeandmeid, millel on oluline tähtsus loa andmise küsimuse otsustamisel.

Ka sätestab seadus, et politsei peab loa kehtivuse aastaks peatama, kui loa omajat on halduskorras karistatud mootorsõiduki, raudteeveeremi või õhusõiduki juhtimise eest alkoholi, narkootilise, psühhotroopse või psühhotoksilise aine tarvitamise korral.[19] Kuid seadus ei keela sellist karistust omavale isikule luba anda, st et politsei ei tohi loa andmisest keelduda, aga peab väljastatud loa kehtivuse pärast loa andmist kohe peatama.

Riigikontroll eeldab, et kui politsei lubade andjana peab kontrollima loataotlejate seaduskuulelikkust, siis on ta oma tegevuse korraldanud selliselt, et seda võimalikult lihtne teha oleks.

Riigikontrolli ettepanek siseministrile

- Kui peetakse põhjendatuks säilitada relvaloa kehtivuse peatamise nõue juhul, kui loa omajat on halduskorras karistatud mootorsõiduki, raudteeveeremi või õhusõiduki juhtimise eest alkoholi, narkootilise, psühhotroopse või psühhotoksilise aine tarvitamise korral, siis algatada relvaseaduse muutmine selliselt, et seadus sätestaks samade asjaolude tuvastatuse ka loa andmisest keeldumise põhjustena.[20]

Auditeeritute vastus

Politseipeadirektor teatas, et peab ettepanekut asjakohaseks ja vastavasisuline ettepanek seadusemuudatuseks on siseministrile esitatud. **Siseminister** teatas, et põhimõtteliselt ühtib ta arvamus selles küsimuses politseipeadirektori omaga.

Kaitseväeteenistusest kõrvalehoidmine

Vastavalt kaitseväeteenistuse seadusele[21] on meessoost Eesti kodanikud kohustatud teenima kaitseväes, st täitma kaitseväeteenistuskohustust. Eesti kodanik on kaitseväeteenistuskohustuslane 16. kuni 60. eluaastani, kui teda ei ole kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud alustel ja korras kustutatud kaitseväekohustuslaste registrist. Kutsealuseid võib ajateenistusse kutsuda 18 kuni 27 aasta vanuselt (kaasa arvatud). Kaitseväeteenistuskohustuse täitmine jaguneb ajateenistuskohustuse ja reservteenistuskohustuse täitmiseks.

---

[19] Relvaseadus, § 43 lg 1 punkt 1

[20] Siseministeeriumis koostatud uue relvaseaduse eelnõu kohaselt lisanduks vastavasisuline säte seadusesse, kuid mitte kohustusena, vaid võimalusena keelduda relvasoetusloa ja relvaloa andmisest. Riigikontrolli arvates pole see õige, kuna relvaseaduses relvasoetusloa ja relvaloa peatamise aluseid käsitlev § 43 ei võimalda ametnikel kaalutlusõiguse kasutamist.

[21] Kaitseväeteenistuse seadus, §3

Kaitseväeteenistuse seadus sätestab, et kaitseväeteenistuskohustuse täitmisest kõrvale hoidvast isikust teatab riigikaitseosakonna juhataja avaldusega politseiasutusele isiku asukoha kindlakstegemiseks. Kutsealuse ilmumata jätmisel teenistuskohta peab riigikaitseosakond sellest politseid teavitama ning kutsealune tuleb võtta kriminaalvastutusele.[22] Informatsioon kaitseväeteenistusest kõrvale hoidvate isikute kohta, kes on kuulutatud tagaotsitavateks, on relvalubadega tegelevaile politseiametnikele kättesaadav politseile laekuvate teadete registreerimise ja süütegude menetlemise infosüsteemi POLIS kaudu. Kui isikut tagaotsitavaks pole kuulutatud, siis tema kõrvalehoidmine kaitseväeteenistusest üheski tsentraalses andmebaasis ei kajastu.[23] Seetõttu tuleks iga loataotleja kohta teha eraldi järelepärimine tema elukohajärgsesse riigikaitseosakonda. Loataotlejalt vastavasisulise tõendi esitamist nõuda ei tohi.

Auditi valimis oli mitu loataotlust, mille esitanud isik oli noorem kui 28 eluaastat. Enamik relvaloa taotlejatest olid alla 60-aastased. Relvaloa omaniku toimikutest ei nähtunud, et nende taotluste käsitlemisel oleks kontrollitud nende suhet kaitseväeteenistusega. Pärnu politseiprefektuuris nende lubadega tegelenud töötaja väitis, et polnud teadlik selles osas kontrolli teostamise vajadusest. Tallinna ja Harju politseiprefektuuris oli relva soetamisloa taotleja kohustuste täitmist kaitseväeteenistuse osas kontrollitud niivõrd, kuivõrd see kajastub infosüsteemis POLIS. Kontrollimaterjalide arutelul Siseministeeriumis tõstatasid selle valdkonnaga tegelevad ametnikud küsimuse vajadusest täpsemalt sätestada kaitseväeteenistusest kõrvalehoidmise fakti tuvastamine – et sellel põhjusel isikule relvasoetamis- või relvaloa andmisest keelduda, peaks see fakt olema fikseeritud haldusotsusega, sest politseile esitatud palve aidata selgitada isiku asukoht ei ole piisav alus keelduva otsuse tegemiseks.

Ühegi valimis olnud loataotluse puhul polnud loa andmisest keeldutud kaitseväeteenistusega seonduvail põhjustel.

Audiitor ei kontrollinud, kas isikud, kellele load olid antud, olid loa taotlemise ajal riigikaitseosakondades arvel kaitseväeteenistusest kõrvalehoidjana.

Isiku karistatus

Isiku karistatuse kohta on politseil võimalik andmeid saada karistusregistrist. Kõigis kontrollitud prefektuurides oli kõigi valimis olnud loataotlejate puhul karistusregistri andmete põhjal kontrollitud neil kehtiva karistuse olemasolu; ühelgi loataotlejal polnud seda tuvastatud.

Küll aga oli ühe loa vahetamise taotluse käsitlemisel selgunud, et aasta ja paar kuud enne loa kehtivusaja lõppemist oli isik toime pannud haldusõigusrikkumise: juhtinud mootorsõidukit joobeseisundis. Relvaseaduse[24] kohaselt tulnuks selle eest määratud halduskaristuse tõttu isiku relvaluba aastaks peatada, kuid seda ei olnud tehtud, kuna info isiku karistamise kohta ei jõudnud relvalubadega tegelevate ametnikeni. Audiitoritele antud selgituste kohaselt ei ole praegu politseis kasutusel olev infosüsteem korraldatud nii, et relvaluba omava isiku karistamise korral jõuaks vastavasisuline info kohe ametnikeni, kes peaksid sellest infost tuleneva otsuse relvaloa peatamise või kehtetuks tunnistamise kohta ette valmistama.

Isiku kahtlustatus kuriteos

Selle kohta, kas isik on kriminaalmenetlusest tulenevatel alustel kuulutatud tagaotsitavaks, tunnistatud kahtlustatavaks, võetud vastutusele süüdistatavana või antud kohtu alla, võib politsei andmeid saada politsei infosüsteemist POLIS. Valimis olnud loataotluste puhul oli toimikutes märge vastavasisuline kontrolli teostamise kohta. Andmed isikute kuriteos kahtlustatavaks tunnistamise, neile kriminaalsüüdistuse esitamise, nende tagaotsitavaks kuulutamise ja mitmete teiste menetlustoimingute kohta kajastuvad ka riiklikus kriminaalmenetlusregistris ning sellesse peavad andmeid lisama ka teised

[22] Kaitseväeteenistuse seadus, §51 lg 2
[23] Alates 2005. aastast peaks infot kaitseväeteenistusest kõrvalehoidjate kohta hakkama koondama kaitseväekohustuslaste register.
[24] Relvaseadus, § 43

kohtueelse uurimise asutused (näiteks Maksu- ja Tolliamet). Loataotluse toimikutest ei nähtunud, et loataotlejate selles registris olemist/mitteolemist oleks kontrollitud. Valimi ulatuses polnud ühegi isiku puhul loa andmisest keeldutud põhjusel, et isik on tunnistatud kuriteos kahtlustatavaks.

Riigikontrolli ettepanek siseministrile

- Tagada, et politseipeadirektor sätestaks politseiprefektuuridele ühtsed reeglid
  - loataotleja kaitseväeteenistusest kõrvalehoidmise selgitamiseks;
  - loataotlejate karistatuse selgitamiseks loa taotlemise menetlusprotsessi käigus ja loaomanike karistatuse või kuriteos kahtlustatavaks tunnistamise kohta operatiivse info edastamiseks politseiametnikele, kelle pädevusse kuulub sellise info saamisel loaomanike kohta otsuste tegemine.

Auditeeritute vastus

Politseipeadirektor teatas, et nende küsimuste reguleerimiseks on vaja teha muudatusi õigusaktides ja et vastavasisulised ettepanekud on siseministrile edastatud. **Siseminister** teatas, et neis küsimustes ta põhimõtteliselt nõustub politseipeadirektoriga.

1.3. Relva käsitsemise oskus

Relvasoetamisluba või relvaluba võib taotleda isik, kes on sooritanud relva soetamist, registreerimist, hoidmist, kandmist, võõrandamist ja seaduslikku kasutamist reguleerivate õigusaktide nõuete tundmise eksami ning laskevigastuse korral kannatanule esmaabi andmise eksami. Tulirelva loa taotlemisel tuleb sooritada eksam, mis sisaldab õigusaktides sätestatu tundmise kontrollimist, tulirelva tundmise testi ja tulirelva käsitsemise katset.[25] Eksami läbiviimise korra on kehtestanud siseminister[26]. Teoreetilise osa küsimused käsitlevad viit siseministri eelnevalt osundatud määruses loetletud valdkonda, konkreetsed küsimused (eksamipiletid) kinnitab eksamit korraldava prefektuuri juhtiv prefekt. Eksamiküsimuste (-piletite) ühtlustamist prefektuuriti või nende kooskõlastamist ametiga siseministri määrus ette ei näe.

Püstoli- või revolvriloa taotleja peab laskmiskatse sooritama püstoliga. Jahipidamise eesmärgil sile- ja vintraudse jahipüssi loa taotleja peab laskmiskatse sooritama väikekaliibrilisest vintpüssist. Siseminister pole määranud, millist relva peavad laskmiskatsel kasutama isikud, kes taotlevad relvasoetusluba ja relvaluba turvalisuse tagamiseks ning soetatavaks relvaks ei ole püstol või revolver; või isikud, kes taotlevad spordirelva soetamise luba. Auditeeritud prefektuurides pidid nad laskmiskatsed sooritama väiksekaliibrilise vintpüssiga. Eksami eest tuleb tasuda riigilõivu 200 krooni.[27]

Eksam tuleb sooritada ainult esmase relvasoetusloa või relvaloa taotlemisel, loa vahetamisel eksamit kordama ei pea.

Relvakandmisloa taotlejad peavad sooritama eksami samade nõuete kohaselt, mis esitatakse füüsilisele isikule relvasoetusloa ja relvaloa taotlemisel.

Kui relvaloa omanik taotleb soetamisluba tulirelva ostmiseks, mis on teist liiki, kui temal juba olemasolev tulirelv (näiteks püstoli omanik soovib soetada vintpüssi), ei nõuta temalt vastava tulirelva käsitsemisoskuse tõestamist ega sellega laskmiskatse sooritamist, kuigi nõuded eri liiki tulirelvade käsitsemisele ja laskmiskatsetele pole ühesugused. Selline kord tuleneb relvaseadusest, mis sätestab, et relvaloa omaja ei pea relvaloa kehtivuse ajal teise ja iga järgmise sama liiki relva soetamisel läbima

[25] Relvaseadus, § 35 lg 5
[26] Siseministri 06.12.2001. a määrus nr 95 ”Relvasoetamisloa või relvaloa taotleja eksami läbiviimise kord”
[27] Riigilõivuseaduse 102^1 lg 1

arstlikku läbivaatust ega sooritama uut eksamit.[28] Relvaseadus jaotab küll kõik tulirelvad kolme liiki – püssid, püstolid ja revolvrid[29] –, kuid relvade üldise liigituse kohaselt kuuluvad eelnimetatud kõik liiki "tulirelv".

Auditeerimisel tehtud tähelepanekud

Kõigis auditeeritud prefektuurides lubati loataotlejad eksamile alles pärast loataotluse esitamist (ning eksami eest nõutava riigilõivu tasumist). Audiitoritele antud selgituse kohaselt ei pea politsei õigeks lubada laskmiskatset sisaldavale eksamile isikuid, kelle kohta ei ole teostatud karistatuse kontrolli. Isiku tausta kontrolli vajadus tingib vajaduse nõuda isikult enne eksamile lubamist relva soetusloa või relvaloa taotlemise avaldust, sh riigilõivu tasumist (kui lõivu eelnevat tasumist ei nõutaks, jääks eksami ebarahuldaval sooritamisel eksami, sh laskekatsete kulud riigi kanda). Siseministeeriumis menetletava seaduseelnõu kohaselt kavandab ministeerium relvaseadusesse muudatust, millega selles osas seni rakendatud praktika seadustataks.

Kõik valimisse võetud esmase relvasoetusloa ja relvaloa ning relvakandmisloa taotlejad olid eksami edukalt sooritanud.

Riigikontrolli järeldused

Relvaeksami edukas sooritamine ei tähenda, et loa saav isik tunneb piisavalt relva, mille omandamiseks talle luba antakse, ja oskab sellest piisavalt täpselt lasta. Relvaluba omav isik võib saada loa relva soetamiseks, mida ta käsitseda ei oska.

Relvakandmisluba taotlevaile isikuile, kes hakkavad tõenäoliselt tööülesannete täitmisel relva kogu aeg kandma ja kellele relv on teatud mõttes töövahendiks, esitatakse loa taotlemisel samad nõuded kui isikuile, kes taotlevad relva enesekaitseks.

Riigikontrolli ettepanekud siseministrile

- Sätestada, et relvasoetusloa taotlemisel peab füüsiline isik tõestama nimelt soetada soovitava tulirelva liigi tundmist ja sooritama nimelt seda liiki tulirelvast laskmise oskust kinnitava katse. Kui selleks on vaja eelnevalt muuta relvaseadust, siis algatada vastavasisulise eelnõu väljatöötamine.
- Sätestada, et relvaloa omanikud, kes taotlevad luba soetada neil olemasolevast tulirelvast erinevat liiki tulirelv, peavad sooritama soetatava tulirelva liigi käsitsemisoskuse testi ja laskmiskatse sellist liiki tulirelvast. Kui selleks on vaja eelnevalt muuta relvaseadust, siis algatada vastavasisulise eelnõu väljatöötamine.
- Sätestada relvakandmisluba taotlevatele isikutele enesekaitseks relva soetada tahtvatest isikutest rangemad nõuded relva käsitsemise oskuse osas ja laskmiskatsel.

Auditeeritute vastus

Politseipeadirektor teatas, et toetab Riigikontrolli ettepanekut nõuda isikult, kes taotleb luba soetada olemasolevast erinevat liiki tulirelva, soetatava tulirelva liigi käsitsemise testi ja sellist liiki tulirelvast laskmise katse sooritamist. **Siseminister** teatas põhimõttelisest nõustumisest politseipeadirektoriga.

[28] Relvaseadus, § 35 lg 8
[29] Relvaseadus, § 12

1.4. Relvade hoiutingimused

Relvaseadus kohustab relvi ja laskemoona hoidma tingimustes, mis tagavad nende säilimise ja ohutuse ümbrusele ning välistavad neile kõrvaliste isikute juurdepääsu.

Füüsiline isik peab temale kuuluvaid või tema valduses olevaid tulirelvi hoidma selleks kohandatud ja põranda, seina või ehituskonstruktsiooni külge kinnitatud raudkapis. Relvakapi olemasolu ei nõuta ühe tulirelva omamisel: sel juhul nõutakse, et relvaomanik hoiaks relva kõrvalistele isikutele raskesti avastatavas ja kättesaadavas kohas. Üle kaheksa tulirelva hoidmiseks tuleb kasutada selleks spetsiaalselt kohaldatud ruumi – relvahoidlat. Gaasirelva hoidmiseks piisab lukustatavast sahtlist või laekast.[30]

Kui füüsiline isik taotleb luba kahe (või teise) relva soetamiseks, peab politsei kontrollima isikul relvade ja laskemoona hoidmise nõuetekohaste tingimuste olemasolu.[31]

Politseiprefektuurid peavad vähemalt kaks korda aastas kontrollima, kas juriidilised isikud täidavad relvade ja laskemoona hoidmise nõudeid. Juriidilistel isikutel peab tulirelvade ja laskemoona hoidmiseks olema relvahoidla.

Politseil on õigus igal ajal teostada relvade ja laskemoona ning nende hoidmise kohtade ülevaatust.[32]

Auditeerimisel tehtud tähelepanekud

Mitte alati ei ole politseiametnikud kontrollinud relvasoetamisluba taotlevatel isikutel relvade hoidmise võimaluse olemasolu. Kontrollimisel tuvastatu oli prefektuuriti erinevalt vormistatud, kindlaid nõudeid selles osas pole kehtestatud.

Tabel 2. Relvakapi olemasolu kontrollimine prefektuuriti

	Tallinna prefektuur	Harju prefektuur	Pärnu prefektuur
Valimis olnud loataotluste arv, mille puhul pidanuks enne loa andmist kontrollima relvakapi olemasolu	8	4	10
Relvakapi olemasolu ei kontrollitud	1	–	6
Relvakapi olemasolu kontrollimist kinnitavas dokumendis ei olnud märget, et relvade hoidmistingimused vastavad nõuetele	1	–	2

Toimikutes polnud andmeid, millest nähtuks, et politsei oleks kontrollinud relvade hoiutingimusi või nende säilimist isikute juures, kelle juures nende tingimuste olemasolu kord juba kontrollitud oli.

Politsei poolt audiitoritele antud selgituste kohaselt sooritatakse enamik kuritegusid relvadega, mis on kas illegaalselt riiki sisse toimetatud või varastatud.

Politseile laekuvate teadete registreerimise ja süütegude menetlemise infosüsteemis POLIS on aastatel 2001–2003 registreeritud tulirelva, laskemoona, lõhkematerjali või kiirgusallika vargusi järgmiselt[33]:

	2001	2002	2003
Varguste arv	30	39	22

Politseil ei ole praegu ühtset usaldusväärset koondinfot relvade varastamise kohta. Relvaregistris on varastatuna arvel 47 tulirelva ja 3 gaasirelva. Selle kohta, kui palju relvi on varastatud, registris

[30] Eelnevalt kirjeldatud nõuded sätestab relvaseaduse § 46.
[31] Vastavalt relvaseaduse § 36 lg 1 p 10 on loa andmist välistavaks asjaoluks ettenähtud relva ja laskemoona hoiutingimuste mitteomamine. Nõuded relvahoidlale, relvakapile ning püssirohu ja sütiku hoidmisele on kehtestatud siseministri 27.11.2001. a määrusega nr 90.
[32] Relvaseadus, § 89 lg 1
[33] Politseiameti poolt 06.05.2004. a e-posti teel väljastatud andmed

andmeid pole. Ka puuduvad registris andmed selle kohta, mis asjaoludel on relvad varastatud (näiteks, kas ja kui mitmel juhul on varastatud relvi nende kandmise ajal; kui palju on varastatud relvi, mida pidanuks hoidma relvakapis, kuid seda ei tehtud; kas ja kui mitmel juhul on relvi varastatud relvakappidest jne).

Tallinna politseiprefektuuris 2003. aasta relvaloa kehtetuks tunnistamise 12 juhtumist (juhuslik valik hõlmas 8% prefektuuri poolt 2003. aastal relvalubade kehtivuse peatamise ja lubade kehtetuks tunnistamise juhtudest) nelja puhul oli loa kehtetuks tunnistamise põhjuseks relva varastamine. Kuna sellesse suhteliselt väiksesse juhuvalimisse sattus kaheksa protsenti teadaolevatest relvavargustest, tekib küsimus, kas praegu registris olevad andmed relvade varguste kohta on usaldusväärsed.

Riigikontrolli järeldused

Politseiprefektuurid pole kontrollinud relvade ega laskemoona hoiutingimuste olemasolu relvasoetamisluba taotlevatel füüsilistel isikutel mitte kõigil juhtudel, kui see seadusest tulenevalt olnuks kohustuslik.

Politsei andmetest võib järeldada nii seda, et relvi on suhteliselt vähe varastatud, kui ka seda, et relvi hoitakse nii, et neid siiski on võimalik varastada.

Füüsilistele isikutele, kellel on ainult üks tulirelv, ei sea riik relva hoidmise osas nõudeid, mis reaalselt tagaksid relvade varastamise võimaluste olulise vähendamise. Kuigi ühte relva on kodustes tingimustes lihtsam ära peita kui kahte, on relvaomaniku ruumidesse sissemurdmisel relvakapis mitteoleva relva leidmise ja varastamise tõenäosus suur. Ka ei saa ühe relva kodus hoidmist relvaomanike pereliikmete seisukohast käsitleda ohutumana kahe relva hoidmisest.

Riigikontrolli ettepanekud siseministrile

- Kaaluda võimalust sätestada relvaseadusega relvakapi olemasolu nõue, olenemata relvaloa omaniku omanduses või valduses olevate relvade arvust.
- Kaaluda võimalust piirata ühel isikul enesekaitseks omada lubatud tulirelvade arvu.
- Kehtestada relvade hoiutingimuste kontrollimise kord ja kontrollitulemusi kajastava akti vorm.
- Teha ettepanek lisada relvaseadusesse säte, millega kehtestatakse relvaloa vahetamisel loaomanikul olevate relvade olemasolu ja tehnilise seisundi kontrollimine.[34]

Auditeeritute vastused

Politseipeadirektori arvates ei ole otstarbekas nõuda, et relvakapp peaks olema ka neil, kellel on vaid üks tulirelv: relvakapis olevat relva on enesekaitseks raske kasutada, ka on varastel relvakapi olemasolul relva asukohta kerge tuvastada. Peadirektor ei pea vajalikuks piirata enesekaitseks soetada lubatavate tulirelvade arvu. Relvaloa vahetamisel relva tehnilise seisundi kontrollimise nõude kehtestamist ei pea ta otstarbekaks, kuna politseil ei ole selleks praegu ei spetsialiste ega vahendeid, ka ei ole praegu selge, mida teha relvadega, mis ei ole töökorras. Relvade hoiutingimuste kontrollimise kord ja kontrollitulemusi kajastava akti vorm kehtestatakse politseipeadirektori käskkirjaga.

Siseminister teatas oma põhimõttelisest nõustumisest politseipeadirektoriga.

[34] Eraisikuil olevate tulirelvade tehnilise seisundi kontrolli ei pruugi teha politsei, seda võiksid teha vastavaks tegevuseks riigilt tegevusloa saanud isikud, kellelt saadavale informatsioonile politsei tugineks.

2. Relvaloa taotluste üle otsustamine

Loa saamise olulisimad tingimused peavad olema sätestatud seadusega. Esitatavad nõuded peavad olema selged, üheselt tõlgendatavad ja avalikustatud nii, et kõigil loataotlejatel oleks võrdsed võimalused nendega tutvuda. Riigikontrolli arvates peaksid politseiprefektuuride toimingud loataotlejate nõuetele vastavuse kontrollimisel ja loataotluste menetlemisel olema ühesugused kõigi politseiprefektuuride osas.

Politsei sisekontrollisüsteem peaks sisaldama meetmeid loomaks kindlust, et kõigis prefektuurides talitatakse ühtsete reeglite kohaselt, sisekontrollisüsteemi toimivust selles osas peaks aeg-ajalt hindama ka politseiameti siseaudiitorid.

Õigusaktid ja juhendid

Lubade andmise tingimused ja olulisemate menetlustoimingute tähtajad on sätestatud relvaseaduses.

Politseiamet on kehtestanud kõigile politseiasutustele ühise asjaajamiskorra.[35] Eraldi ei ole Politseiamet kehtestanud konkreetselt vaid relvade soetuslubade ja relvalubade menetlust reguleerivat politseiasutuste (prefektuuride) toimingute korda.

Relvaseadus ei sätesta relvasoetamisloa taotluse vormi ega volitusnormi valitsusasutustele selle kehtestamiseks.

Relvaseaduse kohaselt tuleb relvasoetamisloa või relvaloa saamiseks esitatud avaldus läbi vaadata loa taotleja elukohajärgses politseiprefektuuris hiljemalt kahe kuu jooksul arvates kõigi nõutavate dokumentide esitamisest ja riigilõivu tasumise päevast. Loataotlustele lisatavate dokumentide loetelu on sätestatud relvaseaduses.

Haldusmenetluse seaduse kohaselt on isik kohustatud taotluse esitamisel ilmuma haldusorgani asukohta üksnes seaduses sätestatud juhul[36]. Relvaseadus ei sätesta, et loataotleja peab loa taotluse ise politseisse viima. Haldusmenetluse seaduse kohaselt peab haldusorgan avalduse läbi vaatamata tagastama, kui taotluse esitamise tähtaeg on möödunud ja taotlust ei ennistata.[37]

Relva soetamisloa ja relvaloa väljastamise eest tuleb tasuda riigilõivu (vaata aruande osa 4).

Relvaluba tuleb anda viieks aastaks.

Relvaseadus sätestab relvaloa andnud politseiprefektuuris relvatoimiku koostamise ning selle, et toimikut tuleb hoida relvaomaniku või -valdaja elu- või asukoha järgses politseiprefektuuris.[38] Relvatoimikusse tuleb panna kõik relvasoetamis- ja relvaloa taotlemise, väljastamise, väljastamisest keeldumise, kehtivuse pikendamise ja peatamise ning kehtetuks tunnistamisega seotud dokumendid, samuti dokumendid relva soetamise, ümbertegemise ja võõrandamise ning relvaomaniku või -valdaja relvaseaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud nõuetele vastavuse ja relva hoidmise tingimuste kontrollimise kohta. Kui relvad asuvad teise politseiprefektuuri teenistuspiirkonnas olevas relvaomaniku või -valdaja tegutsemiskohas, tuleb toimikut pidada ka relvaomaniku tegutsemiskoha järgses politseiprefektuuris.

[35] Politseiameti 02.02.2002. a käskkiri nr 2 “Politseiasutuste ühtne asjaajamiskord”
[36] Haldusmenetluse seadus, § 14 lg 1
[37] Haldusmenetluse seadus, §14 lg 6 p 1
[38] Relvaseadus, § 33 lg 6 ja lg 7

Auditeerimisel tuvastatu

Kuigi politseiasutuste asjaajamist reguleerib politseiasutuste ühtne asjaajamiskord, olid kõik auditeeritud prefektuurid relvadega seonduvate loataotluste käsitlemise toiminguid mõnevõrra erinevalt korraldanud. Mitte kõik nende lubadega seonduvaid toiminguid teostavad ametnikud ei mõistnud relvaseaduses ja eriti haldusmenetluse seaduses sätestatud reegleid ühtemoodi.

Kõik auditeeritud politseiprefektuurid võtsid relvasoetusloa ja relvaloa taotlusi vastu vaid isikutelt, kes oma avaldused isiklikult prefektuuri olid toonud. Loataotlusi menetlevatelt ametnikelt saadud seletuste kohaselt olevat loataotlused kirjutatud vahetult politseiasutuses. Auditeerimise ajal paigutas Põhja politseiprefektuur loataotluse blanketi oma veebilehele, st loa taotlejail on see võimalik täita enne loataotlemisdokumentidega prefektuuri minekut.

Kõik esmased relvasoetusloa ja relvaloa saamiseks esitatud taotlused olid registreeritud. Relvaloa vahetamiseks esitatud taotlused olid registreeritud Tallinna ja Harju prefektuuris, Pärnus neid ei registreeritud. Vajalikud lisadokumendid esitavat loataotleja enamasti hiljem, kuid neid ei olnud registreeritud üheski auditeeritud prefektuuris. Avalduste menetlemist kirjeldavatest dokumentidest ei selgunud, kas ja millal paluti esitada täiendavaid loataotluse juurde kuuluvaid, kuid esitamata jäänud dokumente. Seetõttu ei olnud audiitoritel võimalik hinnata, kas politseiprefektuurid olid teinud kõigi valimis olnud taotluste kohta otsused relvaseaduses sätestatud kahekuulise tähtaja jooksul.

Auditeerimise ajal sisaldasid relvaloa omanike kohta peetavad toimikud enamikul juhtudel kõiki loa taotlemisel nõutavaid dokumente. Küll aga puudusid mitmel juhul toimikutes dokumendid, millest nähtuks, kas ja milliseid kontrolliprotseduure on politseiametnikud teinud loataotluste menetlemisel (relvahoiutingimuste kontroll, loataotleja seaduskuulelikkus; vaata aruande osad nr 1.2 ja 1.4).

Pärnu politseiprefektuuris oli relvade soetuslubade kehtivuse alguse kuupäevaks märgitud päev, kui loa taotleja tuli loale järele, mitte aga päev, kui talle loa andmise otsus tehti (st haldusotsuse tegemise aeg).

Pärnu politseiprefektuur polnud fikseerinud relvasoetusloa kehtivuse alguspäevaks päeva, kui loataotluse otsus tehti, vaid selleks oli määratud päev, kui loataotleja oli loale järele tulnud. Seepärast oli lubade kehtivuse algusaeg (valimis olnud lubade puhul) fikseeritud loa andmise otsuste tegemise kuupäevast 26 kuni 110 päeva hilisemana.

Kuigi vastavalt relvaseadusele ei ole politseil kohustust kontrollida, kas jahipidamise eesmärgil relvasoetusluba või relvaluba taotlevad üle 21-aastased Eesti kodanikud omavad jahitunnistust, olid auditeeritud prefektuurid sellele tähelepanu pööranud: kui luba taotleti jahipidamiseks, oli taotleja kohta politseiprefektuuris koostatud ankeedis märgitud ka jahitunnistuse number (kuid üldjuhul ei olnud toimikus fikseeritud jahitunnistuste kehtivusaega).

Auditeerimisel tekkis vajadus defineerida mõiste "jahirelv" ning siduda jahirelvade soetamiseks lubade andmine ja nende relvade omamise õigus loa taotleja kohustusega omada jahitunnistust. Praegu sätestab relvaseadus, milleks füüsiline isik võib relva soetada ja omada, st relvade kasutusotstarbe. Samas ei liigita seadus tulirelvade soetamislubasid ja tulirelvalubasid relva deklareeritava kasutusotstarbe järgi (näiteks enesekaitseks, jahipidamiseks), vaid tulirelva liigi järgi (püstoli- ja revolvriload, sile- ja vintraudne püss). Kõiki relvi saab kasutada enesekaitseks, kuid iseasi on, kas näiteks vintpüssi soetamise soovi põhjendamine enesekaitse vajadusega on aktsepteeritav. Praegu pole politseil alust keelduda vintpüssi enesekaitse otstarbel soetamiseks loa andmisest.

Otsuste tegemine juriidiliste isikute relvaloa taotluste suhtes

Audiitorid ei tuvastanud juriidiliste isikute relvaloa taotluste menetlemisel olulisi puudusi. Küll aga märgiti relvakandmislubade taotluste käsitlemisel mitmeid puudusi, mis oma sisult olid samasugused füüsiliste isikute loataotluste käsitlemise toimingute osas täheldatuga (vaata aruande osad 1.1, 1.2 ja 1.3).

Riigikontrolli ettepanekud politseipeadirektorile

- Kehtestada politseiasutuste ühtne relvasoetuslubade ja relvalubade taotluste menetlemise kord.
- Korraldada, et politseiprefektuuride töötajatele selgitatakse relvaseaduse ja haldusmenetluse seaduse muudatusi, mis seonduvad relvasoetamis- ja relvalubadega ning millest tulenevad muutused ka politsei toimingutes.
- Anda politseiprefektidele korraldus fikseerida soetusloa kehtivuse alguse kuupäevana loa andmise kohta prefektuuris otsuse tegemise kuupäev.

Riigikontrolli ettepanekud siseministrile

- Algatada relvaseadusesse muudatuste väljatöötamine, millega sätestatakse jahirelvade liigid ning kord, et jahirelvi tohivad omada vaid isikud, kellel on jahitunnistus.

Auditeeritute vastused

Politseipeadirektori arvates puudub vajadus vormistada relvasoetuslubade ja relvalubade taotluste menetlemise korra kohta eraldi dokument, kuna need protseduurid on piisavalt reguleeritud relvaseaduses ja haldusmenetluse seaduses. Ka ei jaga ta Riigikontrolli arvamust, et jahirelvi (eelkõige vintpüssi) tohiks omada vaid isikud, kellel on jahitunnistus, sest praktiliselt ei ole võimalik eristada jahirelva sportrelvast ega sileraudsest jahipüssist kui enesekaitsevahendist.

Siseminister teatas põhimõttelisest nõustumisest politseipeadirektoriga.

3. Relvaloa vahetamine

Relvalubasid ei pikendata, vaid vahetatakse relvaseaduses sätestatud korras.[39] Relvaloa vahetamiseks peab relvaloa omanik esitama avalduse ja sellele lisatavad dokumendid vähemalt üks kuu enne loa kehtivuse lõppemist. Haldusmenetluse seaduse kohaselt peab haldusorgan taotluse tagastama läbi vaatamata, kui taotluse esitamise tähtaeg on möödunud ja seda ei ennistata.[40]

Auditeerimisel tehtud tähelepanekud

Enamik valimisse sattunud relvaloa vahetuse taotlustest polnud esitatud relvaseaduses sätestatud tähtajaks[41]: vähemalt üks kuu enne loa kehtivusaja lõppu. Siiski olid mitmel juhul menetlusse võetud ja loa vahetamist taotlenud isikutele väljastatud uued relvaload palju päevi hiljem pärast relvaloa kehtivuse lõppemist.

Tabel 3. Relvaloa vahetamise avalduste arv ja nende esitamise aeg

	Tallinna prefektuur	Harju prefektuur	Pärnu prefektuur
Valimis olnud loavahetamise avalduste arv	11	4	5
Õigel ajal esitatud avalduste arv	3	2	X
Pärast relvaloa kehtivusaja möödumist esitatud avalduste arv	4	–	X
Pärast relvaloa kehtivusaja möödumist vormistatud relvalubade arv	5	1	2
Ilma kehtiva relvaloata relvade omamise (ja kandmise võimaluse) aeg päevades	1…75	22	11…24

Märkus: tabelis Pärnu kohta esitatud andmetes tähendab X, et fakti polnud võimalik tuvastada, sest avalduste laekumist ei registreeritud.

Auditeeritud valimi osas ei olnud prefektuurid ühelgi juhul, kui relva omanikele antud relvaloa kehtivustähtaeg möödus, nõudnud luba omanud isikutelt relvade politseisse hoiule andmist[42] ega nende suhtes ka karistusi rakendanud[43].

Relvaseaduse kohaselt ei tohi politsei uut relvaluba väljastada isikuile, kes ei vasta nõuetele, mis seadus sätestab isikute suhtes, kes esmakordselt relva soetamisluba või relvaluba taotlevad.[44]

Audiitoritele antud selgituste kohaselt kontrollivad politseiametnikud kõigi loa vahetamist taotlevate isikute karistatust (karistusregistris kehtivate karistuste olemasolu). Kontrollitakse ka relvade hoidmise tingimuste olemasolu.

Kuigi vastavalt seadusele ei ole politseil õigust relvaloa vahetamisel nõuda arstliku läbivaatuse järeldusotsust, olid Tallinna ja Harju politseiprefektuurid sellist otsust nõudnud ning seda teeb ka neid praegu ühendav Põhja politseiprefektuur. Pärnu politseiprefektuur pole relvaloa vahetamisel perearsti järeldusotsust nõudnud ega kasutanud oma seaduslikke infoallikaid relvaluba vahetavate isikute tervisliku seisundi selgitamiseks.

Siseministeeriumis on ettevalmistamisel relvaseaduse muudatused, mis aktsepteerimisel arstliku järeldusotsuse nõudmise seadustaks.

Relvaloa vahetamisel ei pea kontrollima relva käsitsemise oskust ega laskeoskust ning seda ka ei tehta. Õigusaktid ei kohusta relvaomanikke oma laskmisoskust säilitama ja seda ega ka relvaseaduses tehtud muudatuste tundmist relvaloa vahetamisel tõendama.

---

[39] Relvaseadus, § 41
[40] Haldusmenetluse seadus, § 14 lg 6 p 1
[41] Relvaseadus, § 41 lg 3 p 1
[42] Relvaseaduse § 44 järgi tuleb relv ja selle laskemoon loa kehtivuse viimasel tööpäeval politseiprefektuurile üle anda.
[43] Vastavalt relvaseaduse § 89^4 karistatakse isikut, kes on jätnud relva või laskemoona ettenähtud tähtaja jooksul politseiasutusele üle andmata, rahatrahviga kuni 200 trahviühikut või arestiga.
[44] Relvaseadus, § 41 lg 5

Jahitunnistust omavate isikute relvalubade vahetamisel on risk, et uue relvaloa saaja ei tunne õigusaktides relvaomanikule esitatavaid nõudeid ega oska relva käsitseda, suhteliselt väike. Iga jahimees peab viie aasta tagant läbima kaheksatunnise kordusõppe, muidu tema jahitunnistust ei pikendata.[45] Selle õppe käigus antakse ülevaade ka vahepealsetest seadusemuudatustest (kuid laskmiskatseid nad selle õppuse käigus sooritama ei pea). Suurulukite jahimehed peavad iga kahe aasta tagant sooritama ka laskmiskatse.[46]

Relvaloa vahetamise taotluste käsitlemise toimingute hindamisel selgus, et mitte alati ei sisaldanud relvatoimikud dokumenti, millest nähtuks, et relvaloa omaja on sooritanud esmase relvaloa saamisel praegu seadusega sätestatud eksami – nii oli see juhtudel, kui esmane relvaluba oli (jahimeestele) antud juba nõukogude ajal.

Riigikontrolli järeldused

Politseiprefektuurid ei ole relvalubade vahetamisel rangelt nõudnud, et loa vahetamise taotlus esitatakse seaduses sätestatud tähtajal, ja on loa vahetamise avaldusi vastu võtnud ka isikutelt, kellel pole olnud kehtivat relvaluba ja kes sellest hoolimata pole relva ning selle laskemoona politseile üle andnud, st isikutelt, kes on eiranud relvaseaduses sätestatut.

Relvaseadus ei sätesta politseile võimalust kontrollida loa vahetaja vaimse tervise seisundit ega anna õigust kontrollida, kas isik on teadlik eelmise loa saamisest möödunud aja jooksul relvade hoidmist, kandmist, võõrandamist ja seaduslikku kasutamist reguleerivais õigusaktides tehtud muudatustest, oskab laskevigastuse korral kannatanule esmaabi anda ning relva käsitseda. Seadus ei sätesta meetmeid, mis võimaldaksid selles osas esineda võivaid riske maandada.

Riigikontrolli ettepanek siseministrile

- Kaaluda relvaseadusesse muudatuste tegemist, millega sätestatakse relvaloa omanikele, kes on relva omamise eesmärgina deklareerinud enese ja oma vara kaitse, ning relvaloa omanikele, kes on relva omamise eesmärgina deklareerinud jahipidamise ning ei oma kehtivat suuruluki laskmiskatse tunnistust, kohustus sooritada relvaloa vahetamisel samad eksamid ja katsed, mis on ette nähtud relvasoetamisloa taotlemisel.

Auditeeritute vastus

Politseipeadirektor ei jaga Riigikontrolli seisukohta, et relvi omavad isikud peaksid iga viie aasta järel uuesti tõestama relva omamisega seonduvate õigusaktide tundmist ning relvakäsitsemise oskust. Kui ei ole põhjust kahelda isiku teadmistes ja oskustes, siis ei peaks teda sundima uuesti eksamit ja katset sooritama.

Siseminister teatas oma põhimõttelisest nõustumisest politseipeadirektoriga.

[45] Jahiseaduse § 29 lg 3 ja lg 6 ning keskkonnaministri 5. märtsi 2003. a määruse nr 18 "Jahitunnistuse taotleja koolitamise, jahiteooriaeksami ja laskekatse sooritamise, tunnistuse taotlemise ning tunnistuse andmise kord. Jahitunnistuse vorm", § 6 lg 1

[46] Seda nõuab jahiseaduse § 36.

4. Riigilõivu tasumine

Relvasoetamisloa väljastamise eest tuleb maksta riigilõivu 200 krooni. Relvaloa väljastamise eest tuleb sile- või vintraudse või kombineeritud jahipüssi, gaasipüstoli või gaasirevolvri registreerimisel tasuda lõivu 200 krooni ning muu vintraudse tulirelva registreerimisel 2000 krooni. Paralleelrelvaloa, relvakandmisloa või relvade kollektsioneerimisloa väljastamise eest tuleb maksta lõivu 200 krooni. Relvaloa, paralleelrelvaloa või relvakandmisloa vahetamise eest (vaata aruande osa 3) tuleb tasuda riigilõivu 50 krooni.[47] Relva soetamisloa või relvaloa taotleja relvatundmise ja -käsitsemise eksami vastuvõtmise eest tuleb tasuda riigilõivu 200 krooni.[48]

Riigilõivuseadus ei kohusta lõivu võtvat asutust kontrollima, kas lõiv on makstud. Seda ei nõua ka valitsuse kord lõivu tasumise kontrollimise kohta[49]. Tulenevalt haldusmenetluse seadusest ei tohi riigiasutused, kellel on võimalus kontrollida teenindatavate isikute vastavust riigi seatud nõuetele ilma teenindatavatelt selleks dokumente küsimata, selliseid dokumente isikutelt nõuda[50].

Auditeerimisel tuvastatu

Kõik auditeeritud prefektuurid olid nõudnud loataotlejailt riigilõivu tasumise kohta mingi dokumendi esitamist ja kõigi valimis olnud loataotluste juures olid need ka olemas. Prefektuurid olid aktsepteeritud kõiki loataotleja poolt selle kinnituseks esitatud dokumente. Maksekviitungite originaale ei olnud nõutud. Kuigi Politseiametil (ja prefektuuridel) on (ja oli auditeeritud perioodil) õigus kontrollida riigilõivu tegelikku laekumist elektrooniliselt Maksuameti andmebaasist, polnud nad seda teinud (nii selgitati audiitoritele). Audiitorid lõivude tegelikku laekumist ei kontrollinud.

Relvaloa vahetamist taotlenud isikutelt olid kõik auditeeritud politseiprefektuurid nõudnud 50 krooni riigilõivu vahetatava relvaloa kohta. Lõivu maksmine ei olenenud sellest, kas isik esitas avalduse loa vahetamiseks seaduses nõutud tähtajal (üks kuu enne loa kehtivuse lõppemist) või pärast loa kehtivusaja lõppemist.

Isikuid, kes esitasid taotluse loa vahetamiseks pärast loa kehtivuse lõppemist, pidanuks politsei käsitlema kui loa esmakordseid taotlejaid ning nõudma neilt ka vastavat riigilõivu: sile- või vintraudse või kombineeritud jahipüssi, gaasipüstoli või gaasirevolvri uuesti registreerimisel riigilõivu 200 krooni ning muu vintraudse tulirelva (st ka püstolite ja revolvrite) registreerimisel 2000 krooni.

Auditeeritud valimi osas pidanuks Tallinna politseiprefektuur audiitorite arvestuse kohaselt seetõttu nõudma relvaloa uuendajatelt kokku 2800 krooni enam nende poolt tegelikult makstust. Pärnu politseiprefektuuri osas ei saanud vastavat arvestust teha, sest ei olnud võimalik fikseerida loataotluste esitamise aega (prefektuuris ei registreeritud relvaloa vahetamiseks esitatud avaldusi).

Riigikontrolli järeldused

Auditeeritud politseiprefektuurid ei olnud riigilõivu võtmisel järginud haldusmenetluse seadusest tulenevat reeglit: juhul kui asutusel on võimalus kontrollida riigilõivu laekumist andmebaasist, millele on asutusel endal juurdepääs, ei tohi nõuda selle tasumist kinnitavat dokumenti isikult, kellele ta teenust osutab.

Kui relvaloa vahetamise taotlus esitati pärast relvaloa kehtivuse lõppemist, siis olid kõik auditeeritud politseiprefektuurid nõudnud riigilõivu tasumist seaduses nõutust 4 või 40 korda vähem (vastavalt kas jahipüssi või vintraudse relva loa vahetamisel).

---

[47] Riigilõivuseadus, §102 lg 1
[48] Riigilõivuseadus, §102[1] lg 1
[49] VV 11.04.2001. a määrus nr 140 "Riigilõivu sularahas vastuvõtmise, tasumise kontrollimise ja tagastamise kord"
[50] Kooskõlas 19.06.2002 vastu võetud haldusmenetluse seaduse muutmise ja rakendamise seadusega on kõikidest eriseadustest välja võetud sätted, mis kohustasid isikuid esitama riigiasutustele dokumente asjaolude kohta, mille olemasolu riigiasutused saavad ise kontrollida.

5. Loa omamise tingimuste täitmise jälgimine

Vastavalt relvaseadusele tuleb relva soetusloa või relvaloa kehtivus peatada, kui loa omajat on halduskorras karistatud mootorsõiduki, raudteeveeremi või õhusõiduki juhtimise eest alkoholi, narkootilise, psühhotroopse või psühhotoksilise aine tarvitamise korral üheks aastaks.[51] Kui aga isik on kriminaalmenetluse seaduses sätestatud korras tunnistatud kahtlustatavaks, võetud vastutusele süüdistatavana või antud kohtu alla või kui tema kontrollimisel on tuvastatud, et loa omajal ei ole käesolevas seaduses ettenähtud tingimusi relva ja laskemoona hoidmiseks, siis relvasoetamis- või relvaluba peatatakse seniks, kuni peatamise aluseks olevad asjaolud on ära langenud või luba tunnistatakse kehtetuks.

Relvasoetus- või relvaluba tuleb tunnistada kehtetuks, kui loa omanik ei vasta enam relvaseaduses kehtestatud nõuetele, relv kuulub erikonfiskeerimisele, loa omanik on surnud või teadmata kadunuks tunnistatud, relv või relvasoetamisluba või relvaluba on kaotsi läinud või hävinud, relv on muutunud kasutamiskõlbmatuks, relvaomanik või -valdaja on vähemalt kaks korda viimase kolme aasta jooksul rikkunud relvaseaduse või selle alusel välja antud õigusaktide nõudeid või on jätnud täitmata temale tehtud ettekirjutuse nõuded.[52]

Kui relva soetusloa või relvaloa kehtivus on kas peatatud või kehtetuks tunnistatud, on loa omaja ja relva omanik kohustatud relva, selle loa ja laskemoona vastava otsuse teatavakstegemisele järgneval tööpäeval politseiprefektuurile üle andma. Relvaloa kehtivuse lõppemisel tuleb relv, luba ja laskemoon tuua politseiprefektuuri loa kehtivuse viimasel tööpäeval.

Relvakandmisluba kaotab kehtivuse, kui seda omav töötaja lahkub ametikohalt, millega seoses talle luba anti, või lõpeb juriidiline isik, kelle töötajale luba anti.

Auditeerimisel tehtud tähelepanekud

Endises Pärnu politseiprefektuuris relvalubade andmist kajastavaid dokumente analüüsides vaatasid audiitorid läbi ka 16 relvaloa omaniku toimikut, kelle puhul oli relvaluba kas kehtetuks tunnistatud või oli loa kehtivusaeg lõppenud ning seda ei pikendatud relvaseaduses sätestatud asjaolude ilmnemise tõttu. Endistes Tallinna ja Harju prefektuurides vaadati läbi 12 vastavasisulist otsust (kokku kahes prefektuuris).

Tabel 4. Relvaloa kehtetuks tunnistamine või selle peatamine

	Tallinna ja Harju prefektuurid	Pärnu prefektuur
Auditis käsitletud relvaloa kehtetuks tunnistamise või peatamise otsuste arv (Pärnu politseiprefektuuris toimikute arv, sest otsused olid enamasti tegemata)	12	16
Juhtude arv, kui loa peatamise või kehtetuks tunnistamise asjaolud tuvastati loa kehtivuse ajal ja seejärel tehti seaduses nõutud otsus	11	4
sh loa kehtetuks tunnistamine loaomaniku surma tõttu	2	1
Juhtude arv, kui asjaolu, et relvaloa omanik on surnud, tuvastati alles pärast relvaloa kehtivusaja lõppu	0	4
Aeg pärast asjaolude ilmnemist, mille tõttu relvaluba tulnuks peatada või kehtetuks tunnistada, kuid relvaloa saanud isikuil olid kehtivad relvaload ja relvad	Kuni 8 kuud	4,5 kuud – 5 aastat

Politseil pole olnud ega ole ka praegu kindlaid ning toimivaid protseduurireegleid oma kolleegide koheseks informeerimiseks asjaoludest, mille ilmnemisel tuleks isikule antud relvaluba peatada või kehtetuks tunnistada; politseis kasutusel olev infosüsteem ei taga vastavasisulise info automaatset edastamist isikuile, kes vastavasisulised otsused peaks ette valmistama.

Näiteks oli üks relvaluba omav isik seoses kuriteo sooritamisega tunnistatud alul kahtlustatavaks ja seejärel antud kohtu alla, kuid talle relvaloa andnud ametnikele said need asjaolud teatavaks alles

[51] Relvaseadus, § 43 lg 1
[52] Relvaseadus, § 43 lg 3

kaheksa kuu pärast. Ühel juhul selgus relvalubadega tegelevaile isikuile asjaolu, et politseis registreeritud relv oli kaks aastat tagasi korterivargusena vormistatud sündmuse käigus varastatuks tunnistatud, alles pärast kriminaalkaristuse määramist isikule, kellele selle relva omamiseks luba oli antud. Ühel juhul tegi politsei otsuse relvaloa tühistamiseks alles siis, kui isik, kellelt relv oli varem tema psüühilise seisundi tõttu ära võetud, tuli politseilt oma relva tagasi nõudma – püstoli konfiskeerimise ja loa kehtetuks tunnistamise otsuse ajaline vahe oli pool aastat.

Auditeeritud valimis ei olnud relvaloa kehtivust ühelgi juhul peatatud põhjusel, et loa omanik oli kriminaalmenetlusest tulenevatel asjaoludel tunnistatud kahtlustatavaks, võetud vastutusele süüdistatavana või antud kohtu alla – sellistele isikutele antud load olid kehtetuks tunnistatud alles pärast neile kohtu poolt kriminaalkaristuse määramist.

Pärnu politseiprefektuuris analüüsiti politsei tegevust 16 isiku osas, kelle relvaluba pidanuks tulenevalt seadusest olema politseile teadaolevate põhjuste tõttu kehtetuks tunnistatud. Seda oli tehtud vaid neljal juhul (neist ühel juhul oli loaomanik surnud). Mitte kõik isikud, kelle luba oli tühistatud, ei olnud relvi ära andnud. Valimiga hõlmatud isikuil, kelle relvaload olid või pidanuks olema tühistatud, oli 16 tulirelva, neist viiele oli esitatud kriminaalsüüdistus või oli neil kehtiv kriminaalkaristus (sealjuures oli ühel isikul, kellele oli esitatud süüdistus, neli tulirelva).

Tallinna ja Harju politseiprefektuurid olid kõigil juhtudel, kui relvaload peatati või kehtetuks tunnistati, relvad politseis hoiule võetud.

Riigikontrolli järeldused

Politseiasutuste infovahetus pole olnud ega ole korraldatud nii, et relvalubadega seonduv info liiguks politseiasutuste vahel selliselt, et isikud, kes selle põhjal relvalubade kehtivuse peatamise või lubade kehtetuks tunnistamise otsuseid peavad ette valmistama, vastavasisulise info olemasolust politsei andmebaasides operatiivselt teada saaksid. Kui selline info relvalubadega tegelevate ametnikeni on jõudnud, pole alati relvalubasid kohe kehtetuks tunnistatud. Niisamuti pole tulirelvi politseisse hoiule võetud ka isikutelt, kes kannavad karistust kuritegude sooritamise eest.

Riigikontrolli ettepanekud politseipeadirektorile

- Kehtestada seniks, kuni politsei infosüsteem ei toimi niimoodi, et teave relvasoetamis- ja relvalubade omanike kuriteos kahtlustatavaks tunnistamise, kuriteos kahtlustatavana tagaotsitavaks tunnistamise, kriminaalkorras karistamise, relvade varastamise, relvaomanike surma ja teiste relvade soetamise lubade või relvalubade kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise asjaolude ilmnemise kohta ei jõua automaatselt isikuteni, kes sellise info saamisel peavad otsused ette valmistama, vastavasisulise info neile edastamise kindel kord.
- Nõuda politseiprefektidelt sisekontrollisüsteemi meetmete rakendamist tagamaks relvaloa peatamise ja tühistamise otsuste vastuvõtmine kohe pärast selliseid otsuseid tingivate asjaolude politseile teatavakssaamist.

Auditeeritu vastus

Politseipeadirektor teatas, et peab ettepanekut asjakohaseks ning reguleerib vastavasisulise politseisisese infovahetuse oma käskkirjaga. Samas märkis ta, et uurimisõigus on antud peale politsei ka teistele asutustele, kellelt info politseile edastamist ei saa ta mõjutada.

Jüri Kõrge
Peakontrolör
Tegevusriskide auditi osakond

Lisa

Andmed piiratud tsiviilkäibes olevate relvade, nende omamiseks antud lubade ja lubadega seonduvate toimingute kohta[53]

	2001	**2002**
Arvel olevad füüsilisest isikust relvaomanikud	29 208	30 857
Arvel olevad juriidilisest isikust relvaomanikud	212	188
Arvel olevad relvad kokku	48 518	49 312
Tulirelvad, sh	46 837	47 160
jahirelvad	26 941	27 868
spordirelvad	2 772	2111
enesekaitserelvad	15 122	16 107
kollektsioonirelvad	368	51
Gaasirelvad	2 184	2 152
Välja antud soetamisload ja relvaload kokku,[54] sh	2 875	4 759
füüsilise isiku relvaload	818	2 370
juriidilise isiku relvaload	251	105
paralleelrelvaload	134	171
relvakandmisload	278	356
Keeldutud relvasoetamis- või relvaloa andmisest, sh	43	32
juriidilistele isikutele	0	1
füüsilistele isikutele	43	31
Kehtetuks tunnistatud relvasoetamis- ja relvalubade arv, sh	588	617
juriidilised isikud	28	105
sh süülisel põhjusel	6	0
füüsilised isikud	544	511
sh süülisel põhjusel	180	195
Ära võetud tulirelvi	915	589
sh politseis registreerimata relvi	307	219
Vabatahtlikult ära antud tuli- ja gaasirelvi	521	484
sh politseis registreerimata relvi	53	40

[53] Andmed Politseiametist aastate viimase päeva seisuga

[54] Politsei aruandluses näidatakse relvasoetuslubade ja relvalubade arv summeerituna, eraldi loaliikide lõikes aruannet ei koostata.

Politseipeadirektori, siseministri ja justiitsministri sotsiaalministri ülesannetes vastused

POLITSEIAMET

Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie 03. 06. 2004 nr 2-7.1-TR/04/816
Meie 18. 06. 2004 nr PA4.4-7.1/2760

Arvamused auditi "Relvaload füüsilistele ja juriidilistele isikutele" kohta

Politseiamet, vaadanud läbi Riigikontrolli kontrollaruande eelnõu „Relvaload füüsilistele ja juriidilistele isikutele", esitab alljärgnevad seisukohad ning tegevuskava politseipeadirektorile tehtud ettepanekute osas.

"Kokkuvõttes" (lk 3) on tehtud ettepanek kehtestada politseipeadirektori poolt kindel kord info edastamiseks seniks, kuni politsei infosüsteemi toimimine ei taga relvasoetamis- ja relvalubade omanike kuriteos kahtlustatavaks tunnistamise, kuriteos kahtlustatavana tagaotsitavaks tunnistamise, kriminaalkorras karistamise, relvade varastamise, relvaomanike surma ja teiste relvade soetamise lubade või relvalubade kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise asjaolude kohta teabe õigeaegset jõudmist politseiprefektuuri relvalubadega tegeleva ametnikuni. Politseiamet leiab, et ettepanek on asjakohane. Politseipeadirektori käskkirjaga moodustatakse töögrupp käskkirja eelnõu ettevalmistamiseks ning määratakse käskkirja esitamise tähtaeg. Seejuures juhime aga tähelepanu asjaolule, et uurimisõigus on peale politsei antud ka Maksu- ja Tolliametile, piirivalveasutustele, Kaitsejõudude Peastaabile, Justiitsministeeriumi Vanglate osakonnale jt. Politseipeadirektori käskkirjaga ei saa kehtestada samasisulist info edastamise nõuet eelnimetatud ametkondadele, mistõttu käsitletakse erinevate ametkondade uurimisalustest isikutest relvaomanikke ebavõrdselt.

"Lubade andmise korraldus" (lk 6) on välja toodud asjaolu, et politseiprefektuuride tegevust selles valdkonnas üldistab ja suunab Julgestuspolitsei. Viimasel aga puudub politseiprefektuuride üle järelevalve õigus, mistõttu suunamine ja tegevuse analüüsimine ei ole põhjalik, vaid lähtub üksnes õigusaktide sätetest ning statistilistest andmetest. Järelevalve teostamise õigus on Politseiametil. Vabariigi Valitsuses on Siseministeeriumi poolt esitatud eelnõu, millega seadustatakse Julgestuspolitseile politseiprefektuuride järelevalve pädevus.

Riigikontrolli ettepanek politseipeadirektorile Relvaregistrist koondandmete saamiseks (lk 8) on vajalik. Relvaregistri vastutav töötleja on Siseministeerium, kes saab ettepaneku osas anda arvamuse.

"Relvaloa taotlejate ja omajate tervislik seisund" (lk 11) – on välja toodud, et loa vahetamisel ei pea politseile arsti järeldusotsust esitama. Relvaseaduses sellist nõuet tõesti kehtestatud ei

Registrikood 7000728
Pagari 1
15060 TALLINN
☎ 612 3000
612 3011
faks 612 3009
meil politseiamet@pol.ee
koduleht www.pol.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 21.06.04 Reg nr 2-7.1-TR/04/816-2

ei ole, kuid on säte selle kohta, et relvaseaduses sätestatud haldusmenetlusele rakendatakse haldusmenetluse seadust, mille § 38 on sätestatud haldusorgani õigus nõuda haldusmenetluse käigus menetlusosalistelt ning muudelt isikutelt nende käsutuses olevate tõendite ja andmete esitamist, mille alusel haldusorgan teeb kindlaks asja lahendamiseks olulised asjaolud. Seega, kui isikul on kehtiv arstitõend, siis on seda võimalik välja nõuda.

Õigusaktide muutmise ettepanek (lk 14) eesmärgiga võimaldada arstidele teavet relvaloa omajate kohta, vajab töögrupi moodustamist seisukohtade kujundamiseks ning käesoleval hetkel ei ole võimalik selles osas ühtset arvamust avaldada.

Politseipeadirektor annab politseiasutustele korralduse juhinduda arstliku läbivaatuse alusel tehtud järeldusotsuste vorminõuetest.

Riigikontrolli ettepanek relvaseaduse muutmiseks (lk 15) eesmärgiga keelduda relvaloa andmisest isikule, kes on toime pannud nimetatud õigusrikkumise, analoogiliselt relvaloa kehtivuse peatamise nõudega on asjakohane. Kuna relvaseaduses kasutatakse mõistet „halduskorras karistatud", ei vasta käesoleva aja kehtivatele nõuetele, on selle sätte muutmisettepanekud juba esitatud.

"Kaitseväeteenistusest kõrvalehoidmine" (lk 15) – kui isik on kaitseväeteenistuskohustusest eemalehoidnud ning tema suhtes on alustatud kriminaalmenetlust, siis viib seda läbi Kaitsejõudude Peastaap ning vastavad andmed ei jõua andmebaasi POLIS, vaid Kriminaalmenetluse Registrisse, mis on käesoleval ajal käivitumas. Registrist on tulevikus võimalus saada andmeid teiste uurimisõigustega ametkondade poolt läbiviidavate menetluste kohta. Juriidilist jõudu omaks kaitseväe teenistusest eemalehoidmine siis, kui on alustatud kaitseväealase kuriteo kohta kriminaalmenetlust. Kaitseväeteenistuse seaduse säte, mille kohaselt politseid teavitatakse kaitseväeteenistusest eemalehoidjatest, on paljasõnaline ega sisalda infot selle kohta, kuidas on see tõendatud. Tegemist võib olla lihtsalt isiku elukohast lahkumisega teise piirkonda ning praktikas pöördudakse politsei poole üsna paljude isikute osas, et teha kindlaks nende asukoht, seejuures kohustamata isikut kutsega kuhugi ilmuda, rakendada tõkendit või kohaldada sundtoomist. Kuna Siseministeeriumis on koostamisel relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu, siis on mõistlik selles ette näha nõue, mille kohaselt relvaloa või relva soetamisloa taotlemisel esitatakse Riigikaitseosakonna tõend selle kohta, et isik, kellele laieneb kaitseväeteenistuse kohustus, ei hoia kõrvale kaitseväekohustuse täitmisest. Samas eelnõus tuleb teha muudatus, et vältida isikute ebavõrdset kohtlemist relvaloa omajate ja taotlejate vahel (piirang on loa taotlemisel teenistusest kõrvalehoidja osas, kuid on õige kehtestada sama piirang isikutele, kes on relvaloa juba saanud ning hoiavad eemale kaitseväeteenistuse kohustusest).

"Isiku karistatus" (lk 16) - halduskorras isiku karistamise kohta käiv relvaseaduse säte (§ 36 lg 1 p 7) ei ole kooskõlas kehtivate õigusaktidega ning selle rakendamine kodanike taotluste menetlemisel põhjustab vaideid. Alates 1.sept. 2002.a muudeti karistusreformiga kõikides õigusaktides kasutatud mõistet "Haldusõiguserikkumine", kuid sellist väljendit kui "halduskorras" muudatus ei puudutanud. Halduskord on hetkel seonduv pigem haldusmenetlusega, mille käigus aga karistusi ei rakendata. Vastav muudatusettepanek on juba varasemalt esitatud Siseministeeriumile.

"Relva käsitsemise oskus" – Riigikontrolli poolt on tehtud ettepanek seadustada relvaloa pikendamisel relvatundmise eksami sooritamine, millega ei saa nõustuda lähtuvalt asjaolust, et ka juhilubade kehtivuse pikendamisel ei nõuta eksami sooritamist. Kui ei ole põhjust kahelda isiku teadmistes, ei peaks teda sundima uuesti eksamit sooritama. Pooldame näha ette

eksami sooritamise nõue isikule, kes on rikkunud relvaseaduse sätteid. Samas alapunktis esitatud ettepanek sooritada eksam igakordselt, kui isik soovib soetada teist liiki tulirelva, on asjakohane ja mõistlik. Relvaseadus näeb ette mitmeid erinevaid relvade liigitusi, kuid lähtuma peaks liigitamisest – püstol, revolver või püss.

"Relvade hoiutingimused". Politseiamet ei nõustu Riigikontrolli ettepanekuga sätestada relvaseaduses nõue, et ka ühe relva puhul on vajalik relvakapp. Kui relvaomaniku elukohta tungitakse sisse, siis on kurjategijal oluliselt kergem tuvastada relva asukoht relvakapi järgi. Praktikas on juhtumid, mil viiakse ära relvakapp koos relvadega. Ühte relva, mis on omaniku poolt ära peidetud, on raskem leida. Relvaseaduse varasemate sätete ajal, mil oli nõutav relvakapp ning konstaabel käis kohapeal relvakapi olemasolus veendumas, siis raha kokkuhoiu mõttes laenati relvakapp perest peresse ning sellega eksitati kontrollijat. Samuti ei ole enese- või oma vara kaitseks soetatud relv, mis asub lukustatud relvakapis, vajadusel kättesaadav.

Politseiamet ei toeta Riigikontrolli ettepanekut (lk 19) kaaluda enesekaitseks soetatavate tulirelvade arvu piiramist. Nimetatud ettepanek ei ole millegagi argumenteeritud. Isikud, kes omavad rohkem kui ühte enesekaitse relva, ei ole palju. Relvi soetades on nad lähtunud õiguskindlustusest, et seadus ei ole selles osas piiranguid kehtestanud. Kui need nüüd kehtestada, peab riik tagama ka relvade võõrandamise ning relvaomanikule tasu maksmise.

Asjakohane on relvade hoiutingimuste kontrollimise korra ja kontrollitulemusi kajastava akti vormi väljatöötamine ning nende kinnitamine politseipeadirektori käskkirjaga.

Relvaloa vahetamisel relvaloa olemasolu kontrollimine on rakendatav ning seda tehakse. Vastav muudatusettepanek esitatakse ka relvaseaduse muutmise seaduse eelnõusse (analoogiliselt on sätestatud sõidukite registreerimine ARK-s). Relva ettenäitamise kohustus peab olema relvaomanikul.

Nõustuda ei saa ettepanekuga sätestada relvaloa vahetamisel relva tehnilise seisundi kontrollimist. Politseiprefektuurides puuduvad vastava ala spetsialistid, vastavad ruumid ja muu kontrollimiseks vajalik. Ka ei ole väljatöötatud mehhanismi, mida teha mittekorras relvaga (hoidmine, parandamine, hävitamine või muu).

"Relvaloa taotluste üle otsustamine"(lk 20) - Politseiameti siseaudiitorite järgmise aasta tööplaani koostamisel lähtutakse käesolevast Riigikontrolli esitatud tähelepanekutest ning järeldustest.

Riigikontroll on teinud ettepaneku kehtestada politseiasutustele ühtne relvasoetuslubade ja relvalubade taotluste menetlemise kord. Nõuded, millest peavad politseiasutuste ametnikud lähtuma, on sätestatud relvaseaduses ning üldsätted haldusmenetluse seaduses. Politseiameti korrakaitseosakond (praegune Julgestuspolitsei korrakaitseosakond) on vastava koolituse ka korraldanud just ametnikele, kes tegelevad relvaseaduse alusel haldusaktide koostamisega. Samaaegselt on politseiametnikel võimalus esitada oma küsimusi politseisiseses foorumis kui see küsimus on seotud õiguserikkumiste menetlemisega. Sisekaitseakadeemia pakub haldusmenetluse koolitusi ning on välja töötatud asjakohane konspekt. Seoses relvaseaduse muudatustega (Euroopa tulirelvapassi väljaandmine) korraldati Julgestuspolitseis koolitus vastava ala ametnikele ning relvaseaduse järgmiste muudatuste korral toimitakse samuti. Seega ei pea Politseiamet hetkeseisul menetlemise korra väljatöötamist vajalikuks, seda enam, et Riigikogus on menetlemisel relvaseaduse muutmise seaduse eelnõu seoses välismaalastele relvalubade andmisega ning koostamisjärgus teine eelnõu.

Politseiamet ei toeta ettepanekut, millega muudetakse relvaseadust selliselt, et jahirelvi tohiks omada vaid isikud, kellel on jahitunnistus. Praktiliselt ei ole võimalik eristada jahirelva sportrelvast ega siledaraudsest jahipüssist kui enesekaitserelvast. Pealegi ei kindlusta õiguskorda sellega, kas isik omab jahitunnistust või mitte.

Politseiamet tänab Riigikontrolli tähelepanekute eest, mis puudutavad politseiametnike tegevust nende isikute suhtes, kes esitasid taotluse peale relvaloa kehtivusaega. Kahtlematult on tegemist juba relvaomaniku poolt õiguserikkumisega - väärteoga, mille koosseis on sätestatud relvaseaduses. Politseiametnikul on kohustus õiguserikkumise tuvastamisel ka vastavalt seadusele reageerida ning nõuda, et kehtetu relvaloa korral relvaomanik tooks relvad hoiule politseiprefektuuri.

Lugupidamisega

Robert Antropov
Politseipeadirektor

Teadmiseks: Siseministeerium

Siiri Pars 612 3257; siiri.pars@jp.pol.ee
Sven Põierpaas 612 3917; sven.poierpaas@jp.pol.ee

SISEMINISTEERIUM

Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie 03.06.2004 nr 2-7.1-TR/04P14
Meie 22.06.2004 nr 2-4-2/4745

Relvalubade audit

Siseministeerium on läbi vaadanud Teie poolt esitatud kontrollaruande "Relvaload füüsilistele ja juriidilistele isikutele" eelnõu. Siseministeerium on koostöös politseiga esitatud ettepanekuid analüüsinud ning nõustub põhimõtteliselt Politseiameti 18.06.2004.a kirjas nr PA 4.4-7.1/2760 toodud seisukohtadega.

Käesoleval ajal on Siseministeeriumis ettevalmistamisel "Relvaseaduse muutmise seaduse" eelnõu, mille raames kontrollaruandes esitatud ettepanekute kohta kujundatakse lõplik seisukoht ning sellest tulenevalt liidetakse ettepanekud võimalusel nimetatud eelnõuga.

Lugupidamisega

Margus Leivo
Minister

Marko Soll ☎ 612 5054
marko.soll@sisemin.gov.ee;

Knut Klais ☎ 612 5139
knut.klais@sisemin.gov.ee

SB 031475

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 23.06.04 Reg nr 27.1-TR/8

sotsiaal ministeerium

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11 a
15013 TALLINN

Teie 03.06.2004 nr 2-7.1-TR/04/815

Meie 02.07.2004 nr 13.1-5/3743

Relvalubade audit

Lugupeetud härra Kõrge

Käesolevaga edastame Teile omapoolsed seisukohad Riigikontrolli poolt koostatud 2-4/04/38 kontrollaurande "Relvaload füüsilisel ja juriidilistel isikutel" eelnõus tehtud ettepanekutele.
Omapoolse lahendusena kuidas maandada riski, et relvaluba ei omaks isikud kellel on tõsised käitumis- ja/või psüühikahäired, näeksime Siseministeeriumi poolt algatatud Relvaseaduse (RT I 2001, 65, 377;/.../; 2004, 30, 208) muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) väljatöötamist.
Nimetatud eelnõu väljatöötamisega saame reguleerida, et relvade soetamisloa või relvaloa saamisel on politseiametnikul õigus esitada täiendavaid järelepärimisi tervishoiuteenuste osutajatele. Järelepärimisega võib politseiametnik uurida, kas relva soetamisluba või relvaluba taotleval isikul ei ole diagnoositud psüühika- või käitumishäiret, mille korral seadus välistab võimaluse omada relva soetusluba või relvaluba.
Teeme ettepaneku lisada eelnõusse säte, et relvaloa vahetamisel tuleb uuesti läbida arstlik kontroll või, et viimasest arstlikust kontrollist ei tohi olla möödas rohkem kui 2 aastat (sarnane regulatsioon on mootorsõidukijuhi terviseseisundi ja kutsesobivusnõuetes sätestatud).
Samuti ei saa me nõustuda ettepanekuga, mis sätestab sotsiaalministrile kohustuse välja töötada õigusaktide muudatus, millega reguleeritakse arstidele kohustus teavitada politseid, kui relvaluba omaval isikul diagnoositakse selle loa omamist välistavad psüühika- või käitumishäired ja vastavasisulise informatsiooni edastamise kord. Nimetatud korra väljatöötamine eeldab, et arstid omaksid informatsiooni relvaluba omavatest isikutest, kuid meie andmetel ei ole relvalubade register avalik.

Täname Teid asjakohaste märkuste eest relvalubade auditi analüüsimisel.

Lugupidamisega

Ken-Marti Vaher
Justiitsminister sotsiaalministri ülesannetes

Marek Seer 626 9135
marek.seer@sm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 05.07.04 Reg nr 2-7.1-TR/04/815-2

Sotsiaalministeerium
Registrikood 70001952

Gonsiori 29
15027 TALLINN

Telefon 626 9301
Faks 699 2209

www.sm.ee
info@sm.ee